

**V ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙ –
ΡΕΘΥΜΝΟ 13-15 ΜΑΪΟΥ 2022
ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ**

Αδαμοπούλου Μαρία. Μνήμες εργασίας των Ελλήνων Γκασταρμπάιτερ: σιωπές και αντηχήσεις (1960-1989)

Η έρευνά μου περιστρέφεται γύρω από αφηγήσεις ζωής των Ελλήνων εργατών (Γκασταρμπάιτερ) στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας από το 1960 έως το 1989. Η σκιά του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και του Εμφυλίου Πολέμου ήταν βαριά για τα παιδικά και εφηβικά χρόνια των αφηγητών μου. Τον Μάρτιο του 1960, όταν υπογράφηκε η συμφωνία πρόσληψης εργατών μεταξύ της Δυτικής Γερμανίας και της Ελλάδας, άνοιξε γι' αυτούς ένας δρόμος διαφυγής από τις στερήσεις και την υπανάπτυξη της μεταπολεμικής ελληνικής υπαίθρου. Με τη φυγή τους άνοιξε κι ένα νέο κεφάλαιο σκληρής εργασίας σε ένα εντελώς διαφορετικό βιομηχανικό περιβάλλον. Αυτή η παραμονή τους ως φιλοξενούμενων εργατών στη Δυτική Γερμανία έληξε αργά ή γρήγορα, αλλά είχε μακροπρόθεσμες συνέπειες στη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους. Το τελευταίο κεφάλαιο της εργασιακής τους ζωής ολοκληρώθηκε πίσω στην Ελλάδα, στα χρόνια της Μεταπολίτευσης. Δημοσιογράφοι και κοινωνικοί επιστήμονες παρακολουθούσαν από κοντά τις εξελίξεις και δημοσίευαν λεπτομερή ρεπορτάζ και συνεντεύξεις με τους μετανάστες σε διάφορες πόλεις της Δυτικής Γερμανίας. Ωστόσο, αυτό που έλειπε ήταν η «μακρά διάρκεια», δηλαδή ένα νοητό νήμα που θα διέτρεχε τη ζωή τους συνδέοντας τις στρατηγικές επιβιώσής τους σε μια ολοκληρωμένη αφήγηση. Μέσα από τις μαρτυρίες που συνέλεξα, κάποια κρίσιμα διλήμματα, αναπόφευκτες πιέσεις και ριψοκίνδυνες αποφάσεις αποκαλύπτουν τις συνέχειες και τις ρήξεις στην επαγγελματική τους ζωή. Στις αφηγήσεις τους, οι βιογραφικές στροφές εμφανίζονται ως εναλλακτικές λύσεις ή ως μονόδρομοι. Δίνουν νόημα στη διαμόρφωση της υποκειμενικότητάς τους ως πρωτίστως σκληρά εργαζόμενων ατόμων, αλλά και ως ενεργών διαμορφωτών του σύγχρονου κοινωνικοπολιτικού τους περιβάλλοντος.

Adarbeh Ahmad. Bloody holiday. Palestinian child labour in Israeli settlements

During the summer vacation, youngsters spend their time playing, while some of them are obliged to work. In industrialized countries, they are eager to adopt regulations that safeguard youngsters who work and set severe penalties on those who break or violate child protection laws. Unfortunately, countries in the midst of a war do not provide appropriate protection. There are 65,000 youngsters working in Israeli settlements, and they work in extremely terrible conditions and are subjected to horrific exploitation by Israeli employers and Palestinian brokers. Child labor is caused by poverty and a lack of social justice as a result of discriminatory economic policies. Study's goal: To bring attention to the plight of Palestinian youngsters who work in Israeli settlements. The significance of the study: Understanding the factors that lead children to work and the settings in which they work is critical in assisting society in developing suitable policies to address this issue. Study's concern: Child labor is a global phenomenon caused by poverty, warfare, and family fragmentation. The Israeli occupation is the primary cause of poverty and instability, forcing youngsters to work to support their families. The answer to it: What is Israel's stance on Palestinian minors employed in settlements? Study's Methodology: The oral history method will be used, and interviews with children who work in the settlements will be conducted. It will focus on the story of the

children of Aqraba village in Nablus, where nine children died in a traffic accident while on their way to work in the Jericho settlements, as well as my own personal experience working and growing up in the Israeli settlements.

Αλεξανδρή Ελευθερία, Γιώργος Ρέππας, Δέσποινα Χαμχαλέ, Ποθητή Χαντζαρούλα (Ομάδα Προφορικής Ιστορίας Λέσβου – ΟΠΙΛΕΣ). Η εργασιακή εμπειρία στους τομείς διαχείρισης του προσφυγικού ζητήματος

Τα τελευταία χρόνια τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και ιδιαίτερα η Λέσβος έχουν υποδεχτεί ένα τεράστιο αριθμό προσφύγων και μεταναστών που καταφθάνουν στις ακτές τους σχεδόν καθημερινά προς αναζήτηση μιας νέας ζωής. Η ανθρωπιστική κρίση με την οποία ήρθε αντιμέτωπη η Λέσβος κινητοποίησε σχεδόν αμέσως ντόπιους και ξένους εθελοντές, ακτιβιστές και άλλες αρμόδιες αρχές που έσπευσαν στο νησί για ανθρωπιστική βοήθεια. Ένα παγκόσμιας εμβέλειας γεγονός επιστράτευσε χιλιάδες εργαζόμενους ντόπιους και ξένους στη Λέσβο. Με σύμμαχο την προφορική ιστορία και τη μεθοδολογική σκευή της, η Ομάδα Προφορικής Ιστορίας Λέσβου (ΟΠΙΛΕΣ) που συστάθηκε το Μάιο του 2017 στη Μυτιλήνη αποσκοπεί στην ανάδειξη της ιστορίας της εργασίας μέσα από συνεντεύξεις και καταγραφή αφηγήσεων και μαρτυριών εργαζομένων που δραστηριοποιούνται στη προσφυγική και μεταναστευτική κρίση. Η ανακοίνωση θα εστιάσει στην εργασιακή εμπειρία, όπως αυτή αναδεικνύεται μέσα από την οπτική των εργαζομένων σε δομές και υπηρεσίες και θα φέρει στο φως αθέατες πλευρές της εργασιακής καθημερινότητας τους. Καθώς τα υποκείμενα καταλαμβάνουν διαφορετικές θέσεις στην εργασιακή διαδικασία αλλά και σε σχέση με την τοπική κοινωνία, η ανακοίνωση σκοπεύει να αναλύσει την πολλαπλή διάσταση των εργασιακών ταυτοτήτων και σχέσεων, τις μορφές αντίστασης και διαμαρτυρίας και να αναδείξει την πολυφωνία αυτής της κοινότητας. Θα εστιάσει στις εργασιακές διαδρομές των υποκειμένων, στις έμφυλες σχέσεις, στα ζητήματα της ειδίκευσης. Πώς διαμορφώνεται η πρόσληψη του προσφυγικού ζητήματος μέσα από την εργασιακή εμπλοκή τους σε αυτό; Πώς διαμορφώνονται οι διαπολιτισμικές και εργασιακές σχέσεις στο πεδίο αυτής της «ανθρωπιστικής γραφειοκρατίας»;

Αλεξάνδρου Ιωάννα. Βιο-αφηγήσεις εγκλωβισμένων της Καρπασίας για την «νέα» κανονικότητα της μεταεισβολικής περιόδου

Η ανακοίνωση στοχεύει να καταγράψει τις αλλαγές που επήλθαν στο εργασιακό περιβάλλον των κατοίκων της περιοχής της Καρπασίας μετά την τουρκική εισβολή του 1974. Η μελέτη μας ασχολείται με τους κατοίκους τριών χωριών της Καρπασίας τη Γιαλούσα, την Αγία Τριάδα και το Ριζοκάρπασο εστιάζει και καταγράφει το εργασιακό πλαίσιο απασχόλησης τους εξαιτίας της εισβολής και κατά την περίοδο του εγκλωβισμού τους 1974-1994. Κύρια ερωτήματα που επιχειρεί να απαντήσει η μελέτη αυτή είναι: Πως βίωσαν και πως αντιμετώπισαν οι άνθρωποι αυτοί τις νέες συνθήκες διοίκησης και εργοδότησης; Πως έλυσαν τα διάφορα ζητήματα που προέκυπταν συνεπεία της τουρκικής εισβολής, του τερματισμού λειτουργίας ή του περιορισμού δραστηριότητας στην περιοχή αρκετών κρατικών οργανισμών, ιδιωτικών εργοστασίων κ.ά., - Εξετάζουμε τη χρονική διάρκεια κατά τη περίοδο που παρέμειναν στην κοινότητα τους, για ποιους λόγους έφυγαν και κατά πόσο τους παρέχονταν η δυνατότητα να συνεχίσουν να δραστηριοποιούνται επαγγελματικά με τις νέες συνθήκες – εγκλωβισμένοι- σε περιορισμένα εργασιακά πεδία ενδεικτικά αναφέρουμε εκπαίδευση, γεωργία, κτηνοτροφία κ.ά.

Αμαριανάκης Σταμάτης. Το Τιμέντο της Χαλκίδας : Ιστορίες ζωής πρώην εργαζομένων στην παραγωγή τσιμέντου την περίοδο της οικονομικής κρίσης

Στις 26 Μαρτίου 2013, λίγους μήνες μετά την έγκριση του δεύτερου μνημονίου ανάμεσα στην Ελλάδα και τους δανειστές της, ένα από τα εμβληματικότερα εργοστάσια της περιοχής της Χαλκίδας, σταμάτησε την λειτουργία του, αφήνοντας 236 εργαζομένους μετέωρους εν μέσω της οικονομικής κρίσης. Η απόφαση για το κλείσιμο του τσιμεντάδικου, σύμφωνα με την ιδιοκτήτρια εταιρία, LAFARGE SA, λήφθηκε με γνώμονα την περιορισμένη ζήτηση τσιμέντου στην εγχώρια αγορά και την αναδιάρθρωση της παγκόσμιας παραγωγής τσιμέντου που συντελέστηκε τα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Οι εργαζόμενοι του εργοστασίου, με την αμέριστη ηθική και οικονομική συμπαράσταση του σωματίου τους, ξεκίνησαν έναν μακρύ αγώνα για την επαναλειτουργία του τσιμεντάδικου και την ακύρωση των απολύσεων προσφεύγοντας σε εθνικά και διεθνή δικαστήρια, ενώ ο αγώνας τους συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Στα 87 έτη λειτουργίας του, το τσιμεντάδικο, εκτός από το να προσφέρει τα μέσα για την κοινωνική αναπαραγωγή της τοπικής κοινωνίας, συνέβαλε στη διαμόρφωση της βιομηχανικής ταυτότητας της πόλης. Ακολουθώντας το παράδειγμα της «παγκόσμιας εθνογραφίας» του Burawoy (2010) προτείνω μια δια-βαθμική (interscalar) ανάλυση των ιστοριών ζωής και των μοντέλων βιοπορισμού, η οποία συνδέει τις τοπικές εμπειρίες με παγκόσμιες διαδικασίες. Παίρνοντας σαν αφετηρία το τσιμεντάδικο, αναδεικνύω την πολιτισμική και οικονομική σημασία της ιστορίας του τσιμέντου σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Στη συνέχεια, συνδέω τις ιστορίες ζωής των ανθρώπων που εργάστηκαν στο εργοστάσιο τσιμέντου με τις εθνικές και διεθνείς οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές εξελίξεις εστιάζοντας στα βιώματα της πρόσφατης οικονομικής κρίσης στην πόλη της Χαλκίδας, όπου διεξήγαγα εκτενή εθνογραφική έρευνα το διάστημα μεταξύ Απριλίου 2015 και Δεκεμβρίου 2016.

Βαν Μπούσχοτεν Ρίκη, Αντώνης Αντωνίου. Από τη «νοσταλγία της καμινάδας» στην κριτική αναστοχαστικότητα: αφηγήσεις ζωής για την αποβιομηχάνιση στην Ελλάδα της κρίσης

Η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να «ξαναδιαβάσει» την ιστορία της αποβιομηχάνισης του Βόλου, βιομηχανικού κέντρου από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, μέσα από τις υποκειμενικές εμπειρίες που φέρνουν στο φως οι προφορικές μαρτυρίες ανθρώπων που βίωσαν τη μετάβαση από τη βιομηχανική στη μεταβιομηχανική εποχή. Οι αφηγήσεις ζωής έχουν μεγάλο ενδιαφέρον για τη μελέτη της αποβιομηχάνισης, καθώς οι εμπειρίες των αφηγητών καλύπτουν συχνά τόσο μια εποχή «ευημερίας» με άφθονες ευκαιρίες απασχόλησης ως τα μέσα της δεκαετίας του 1980, όσο και τον προσωπικό και επαγγελματικό καταποντισμό που σημειώθηκε στις επόμενες δεκαετίες. Θα χρησιμοποιηθεί ένα σύνολο 19 συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν το 2018 από φοιτητές του Παν. Θεσσαλίας. Η ανάλυσή τους ανέδειξε ένα ευρύ φάσμα αντιδράσεων στο κλείσιμο επιχειρήσεων, ανάλογα με την κοινωνική καταγωγή, το φύλο, την ηλικία, το βαθμό πολιτικής συνείδησης και την οικογενειακή ιστορία. Προκειμένου να μελετήσουμε αυτή τη διαφοροποίηση σε μεγαλύτερο βάθος, θα εστιάσουμε ιδιαίτερα στις αφηγήσεις τριών εργατών μιας επιτυχημένης επιχείρησης που έκλεισε απότομα το 2016. Και οι τρεις εργάστηκαν πάνω από μια δεκαετία στο ίδιο πόστο και συμμετείχαν μέχρι τέλους στις συνδικαλιστικές δράσεις του σωματίου, αλλά οι αφηγήσεις τους παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές ως προς τη σημασία της βιομηχανικής εργασίας

στη ζωή τους, την εμπειρία της ανεργίας ή της επισφάλειας που ακολούθησε το κλείσιμο, και τον τρόπο που βλέπουν το μέλλον.

Bennedsen Hansen, Michael. Narrating pride and loss at sea – the oral history of a Danish Maersk Captain

This paper zooms in on a single oral history of a retired Danish Maersk captain to tell a story of how technological and organizational changes in shipping have impacted the identity of seafarers working on container ships. With globalization and containerization, international shipping underwent fundamental changes. Global trade was transformed and maritime cultures upended. At the forefront of this transformation was the Danish shipping company Maersk. In the second half of the twentieth century, it became a transnational company and the world's largest container company. Through oral history and with a narrative approach, this paper explores the lived experience of this transformation. The personal work story of the retired captain is characterized by ambivalence - veering between pride and a sense of loss and displacement. Proud of representing a prestigious shipping company, with new, modern ships, but feeling displaced by a company transitioning from shipping to logistics and feeling his autonomy as a seafarer under pressure by the home office being able to monitor his every movement at sea. To create composure and meaning in his narrative, the captain draws on a dominant company narrative about the former CEO, Maersk McKinney-Moeller, as the embodiment of the company values and a seafarer at heart. By identifying with McKinney, claiming he was 'all about the seafarers,' the official company narrative becomes useful for personal identity purposes. The paper thus shows how oral histories are not only counter narratives but also reproduces dominant narratives. The paper contributes to the discussion around narratives in business history by offering oral history as a valuable method to investigate how organizational changes are experienced and made sense of through narratives.

Γεωργιάδου Δήμητρα. «Κοίταξε, μαμά, την καριέρα σου...»: Αμφιθυμικές τροχιές κατασκευής του έμφυλου εαυτού στη διαπλοκή των ορίων μεταξύ εργασίας, οικογένειας και κοινωνικοπολιτικής αλλαγής

Η Καλλιρόη (ψευδώνυμο) είναι σήμερα συνταξιούχος ερευνήτρια γεωπόνος Α' βαθμίδας. Ταυτόχρονα είναι μητέρα και γιαγιά, υπήρξε σύζυγος αλλά και ερωμένη, μαχόμενη συνδικαλίστρια και φεμινίστρια της πρώτης μεταπολιτευτικής περιόδου (1981- 1989). Την προφορική της αφήγηση για την τροχιά που διέγραψε επί τρεις δεκαετίες στην επαγγελματική της σταδιοδρομία, από τα νεανικά της χρόνια μέχρι την συνταξιοδότησή της, τις περιπέτειες της επιβίωσης και της ανέλιξής της σε ένα σκληρά ανδροκρατούμενο επαγγελματικό πεδίο, την διαπλοκή της οικογένειας, των προσωπικών επιθυμιών, των κοινωνικών αγώνων, συλλογικών και προσωπικών, κατέγραψα το 2010 στην προσπάθειά μου να κατανοήσω πτυχές μιας έμφυλης, προσωπικής μαρτυρίας πάνω στην εμπειρία της παρεξηγημένης για τις γυναίκες έννοια της *καριέρας*. Επεδίωκα με τον τρόπο αυτό να χαρτογραφήσω την έμφυλη διάσταση μια εποχής που συμβολοποιήθηκε μέσα στο κοινωνικό φαντασιακό της ανεμπόδιστης ανέλιξης, της κοινωνικής κινητικότητας, της ελευθερίας, της οικονομικής ευμάρειας και ανόδου. Η παρούσα εισήγηση έρχεται δέκα χρόνια μετά να προσφέρει, με τα εργαλεία της θεωρίας και μεθοδολογίας της προφορικής ιστορίας μια θεωρητική προσέγγιση και ερμηνεία της σύγκρουσης ανάμεσα στο φαντασιακό της κοινωνικής και επαγγελματικής ανόδου που συνοδεύει ηγεμονικές αφηγήσεις για την

περίοδο της μεταπολίτευσης και τις πολυπλοκότητες - το συναισθηματικό, ψυχολογικό και σωματικό κόστος της προσπάθειας πραγμάτωσης προσδοκιών ανέλιξης για τις γυναίκες επιστημότισσες της εποχής, συγκρούσεις που δεν επιλύονται αλλά συναρθρώνονται με νέες αφηγήσεις για τον κόσμο της εργασίας και συνοδεύουν ερμηνείες και στάσεις για αυτήν στο σήμερα.

Γιαννακοπούλου Ιωάννα. «Δεν ξέρω αν ζούσα ποτέ, αλλά στη δουλειά ήταν η αρχή της ζωής μου»: η εργασία ως πεδίο επαναδιαπραγμάτευσης μιας ταυτότητας χωρίς προβλήματα εξάρτησης

Η ανακοίνωση αντλεί από τη διδακτορική διατριβή με τίτλο: *Η αναγνωστική ιστορία μιας πρώην χρήστριας εξαρτησιογόνων ουσιών: μελέτη περίπτωσης*. Στηρίζεται στην αφήγηση ζωής μιας πρώην χρήστριας εξαρτησιογόνων ουσιών η οποία, μετά από δεκατρία χρόνια προβληματικής σχέσης με τις ουσίες, κατέφυγε σε στεγνό Θεραπευτικό Πρόγραμμα, χωρίς τη χρήση υποκατάστατων ουσιών. Κατά τη διάρκεια της επανένταξής της διεκδίκησε για πρώτη φορά και πέτυχε την είσοδό της σε χώρο εργασίας προκειμένου να αποκτήσει οικονομική ανεξαρτησία και να αναλάβει τη φροντίδα του ανήλικου παιδιού της. Μέσω της αφήγησης της ερευνώμενης ο εργασιακός χώρος γίνεται χώρος ρήξης με το εξαρτημένο παρελθόν, χώρος επαναδιαπραγμάτευσης της ταυτότητάς της, ως υποκειμένου που αρχικά διεκδικεί την επιβίωση και αναλαμβάνει τις ευθύνες του ως αυτόνομης ύπαρξης και ως μητέρας, παίρνοντας τη ζωή στα χέρια της, στη συνέχεια επιτρέποντας να αναδυθούν οι επιθυμίες της. Η ερευνώμενη, κατά την επιτέλεση μιας ταυτότητας που έχει αποκαταστήσει την προβληματική σχέση με τις ουσίες, βρίσκεται σε μια «βιογραφική καμπή» καθώς εξερευνά με άλλους όρους τη μητρότητα, την εργασία, τη συντροφικότητα και επιχειρεί να εγγράψει εκ νέου, στο σώμα της μια ιστορία που δεν αποκλείει τη θηλυκότητα στον χώρο του παραδοσιακού οίκου, ούτε του προσδίδει ένα πρόσωπο αμφισβήτησης και επαναστατικότητας στον χώρο της «πιάτσας». Έτσι, το εργαζόμενο σώμα γίνεται ένα σώμα που αναζητά και επιτυγχάνει την αναγνώριση και, τέλος, την απόλαυση

Δαλκαβούκης Βασίλης. Γιατί οι άνεργοι δεν «βάζουν κήπο»; Νοηματοδοτήσεις της άτυπης «αυτοπαραγωγής» των κήπων μέσα από αφηγήσεις ανέργων

Η άτυπη αυτοπαραγωγή των κήπων προσδιορίζεται συχνά στη βιβλιογραφία ως σημαντική και κοινωνικά υπολογίσιμη αντίδραση των ανέργων σε περιόδους κρίσης, τόσο παλαιότερα (π.χ. στη Βρετανία του Β παγκοσμίου πολέμου και την κίνηση dig for victory - Acton 2011) όσο και στο πιο πρόσφατο παρελθόν, όπως η περίπτωση της μετασοσιαλιστικής Κούβας (Altieri et al. 1999) αλλά και στο πλαίσιο της σύγχρονης κρίσης (Ioannou et al. 2016). Στο ελληνικό πλαίσιο η δραστηριοποίηση ανέργων στην άτυπη αυτοπαραγωγή των κήπων έχει επισημανθεί κυρίως μέσα από θεσμικές απόπειρες (π.χ. δημοτικοί λαχανόκηποι) ή άτυπες πρωτοβουλίες με πολιτικά χαρακτηριστικά (Dalakoglou, Agelopoulos & Poulimenakos 2018, Chatzidakis 2014, 2018, Stavrides 2014). Ωστόσο η άτυπη ενασχόληση με τους κήπους δε φαίνεται να έχει ως κυρίαρχο υποκείμενό της τους ανέργους, τουλάχιστον μέσα από τη δική μου ερευνητική προσέγγιση, με πεδίο έρευνας την ευρύτερη περιοχή των Ιωαννίνων και το Ζαγόρι. Αντίθετα, οι άνεργοι φαίνεται να νοηματοδοτούν τελείως διαφορετικά την άτυπη εργασία στους κήπους και, εν τέλει, να την απαξιώνουν. Με θεωρητική αφετηρία τα μοντέλα αντίδρασης των ανέργων απέναντι στην ανεργία τους (αποθάρρυνση - προσπάθεια και αγώνας - επινοητικότητα, Καρακιουλάφη & Σπυριδάκης 2017) επιχειρώ μια κριτική ανάλυση

δύο τέτοιων περιπτώσεων ανέργων που δεν «βάζουν κήπο». Στις αφηγήσεις τους προσπαθώ να διακρίνω τον τύπο αντίδρασης στον οποίο εντάσσεται η κάθε περίπτωση και ταυτόχρονα να προτείνω μια ερμηνεία για το γεγονός της μη ενασχόλησής τους με την άτυπη αυτοπαραγωγή των κήπων, γεγονός που φαίνεται να αντιβαίνει στα συμπεράσματα καλά θεμελιωμένων μελετών από την ελληνική και τη διεθνή βιβλιογραφία.

Δήμου Βάσκο, Ιωάννα Αντωνιάδου. Η θέση της αρχαιολογίας στην κοινωνία και το σώμα του/της αρχαιολόγου στην εργασία: μία καταγραφή αυτής της σχέσης

Τί είναι η αρχαιολογία και ποια είναι η δουλειά του/της αρχαιολόγου σήμερα; Πώς διαμορφώνει η αρχαιολογία τους αρχαιολόγους και οι αρχαιολόγοι την αρχαιολογία; Η ανακοίνωσή μας σκοπεύει να παρουσιάσει αυτοβιογραφικές αφηγήσεις που αφορούν στην έμφυλη και ενσώματη εμπειρία της αρχαιολογικής εργασίας. Ο στόχος είναι διττός. Αφενός, θα αναλύσουμε πτυχές που διαμορφώνουν το πλαίσιο και το βίωμα του αρχαιολογικού έργου σήμερα, ενώ επιχειρούμε να αναδείξουμε τις συνδέσεις με ευρύτερα φαινόμενα και αντιλήψεις που επιδρούν τόσο στη νοηματοδότηση όσο και στην πρόσληψη της αρχαιολογίας και των αρχαιολόγων. Αφετέρου, θα διερευνήσουμε και θα συζητήσουμε τη δυνατότητα επέκτασης της εργασίας από το πλαίσιο της αυτοβιογραφίας στο επίπεδο μίας συστηματικής καταγραφής προφορικών μαρτυριών της αρχαιολογικής εργασίας και εμπειρίας. Το βασικό διακύβευμα που διατρέχει τη συζήτηση είναι το κατά πόσο και το πώς ο θεσμός και η ιδεολογία της αρχαιολογίας συνδέεται με τις πράξεις και εργασιακές συνθήκες των αρχαιολόγων.

Δρακωνάκης Αντώνης, Γιάννης Ζαϊμάκης. Ο κοινωνικός χρόνος της επισφάλειας: ευέλικτες χρονικότητες στην καθημερινότητα νέων εργαζομένων

Η μελέτη του βιώματος του χρόνου σε συνθήκες ευέλικτης εργασίας μας επιτρέπει να αναστοχαστούμε για ένα μείζον πολιτικό διακύβευμα που αφορά τη διεκδίκηση ενός ποιοτικού κοινωνικού χρόνου των εργαζομένων. Η κλιμακούμενη απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων συσκοτίζει και ρευστοποιεί τα όρια μεταξύ εργάσιμου και διαθέσιμου χρόνου. Οι εργαζόμενοι σε ευέλικτα εργασιακά καθεστώτα χάνουν την ικανότητα βραχυπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου προγραμματισμού. Η καθημερινότητά τους γίνεται απρόβλεπτη, τα σχέδια ζωής τους απορρυθμίζονται και ο «ελεύθερος χρόνος» τους αλλοτριώνεται. Η ευέλικτη εργασιακή εκμετάλλευση (*flexploitation*) επιβάλλει ρευστές χρονικότητες που καθιστούν κάθε χώρο έναν δυνητικό χώρο εργασίας και κάθε στιγμή έναν δυνητικό εργάσιμο χρόνο. Αξιοποιώντας αφηγήσεις ζωής νέων εργαζομένων σε ευέλικτα εργασιακά καθεστώτα, η παρούσα εργασία εξετάζει τα ρεπερτόρια νοηματοδοτήσεων του χρόνου και καταγράφει το βίωμά του στην καθημερινότητά τους. Στόχος της είναι να αναδείξει αντιλήψεις και πρακτικές νέων εργαζομένων απέναντι στην απροβλεψιμότητα και τον χρονικό αποσυγχρονισμό της ζωής τους.

Θεοδοσίου Ασπασία, Ελένη Καλλιμοπούλου. Καλλιτεχνική εργασία στη μουσική σκηνή: Ελληνίδες τραγουδίστριες και μορφές συναισθηματικής εργασίας

Παρά τη γενική πεποίθηση ότι η επαρκής κατανόηση του μουσικού φαινομένου προϋποθέτει μεταξύ άλλων και την κατανόηση των συνθηκών εργασίας όσων παράγουν έργο και υπηρεσίες που σχετίζονται με αυτό, η διάκριση ανάμεσα στη μουσική ως εργασία/μόχθος και στη μουσική ως τέχνη δεν αποτελεί συχνά αντικείμενο διερεύνησης. Ταυτόχρονα η κοινότοπη θεματική της μουσικής εργασίας συνήθως δεν κάνει την εμφάνισή της στο

δημοφιλές κατά τα άλλα τοπίο της συζήτησης, ακαδημαϊκής και στο δημόσιο λόγο, για τη μουσική πρακτική. Η παρούσα εισήγηση εντάσσεται στο πλαίσιο της στροφής που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στη μελέτη της δημιουργικής (creative) και καλλιτεχνικής (artistic) εργασίας, καθώς στο πλαίσιο των μετα-φορντικών τροπικοτήτων παραγωγής, ο καλλιτέχνης ανάγεται σε εμβληματική μορφή των μετασχηματισμών που λαμβάνουν χώρα στο εργασιακό πεδίο. Εστιάζοντας σε όψεις της εργασιακής ζωής τραγουδιστριών που δραστηριοποιούνται στο χώρο του έντεχνου και του λαϊκού-δημοτικού και εργάζονται σε μαγαζιά, κέντρα ή/και μουσικές σκηνές, η εισήγηση φιλοδοξεί να αναδείξει τους τρόπους με τους οποίους οι ίδιες αφηγούνται και νοηματοδοτούν την εργασιακή τους εμπειρία. Υπό αυτό το πρίσμα προσεγγίζουμε το ευρύτερο πεδίο της καλλιτεχνικής/δημιουργικής εργασίας μέσα από την «άυλη» (immaterial) και «συναισθηματική εργασία» (affective labour) (Hardt & Negri, Lazaratto) που εμπεριέχεται στις διαδικασίες εκμάθησης και επιτέλεσης της μουσικής, επιδιώκοντας με αυτόν τον τρόπο να διευρύνουμε την κατανόηση των πολλαπλών τρόπων μέσω των οποίων η μουσική παράγει αξία. Ειδικότερα ζητήματα που θα μας απασχολήσουν είναι: Τι συνέπειες έχει η παραδοχή της μουσικής ως μορφής εργασίας στη διαδεδομένη αντίληψη ότι η μουσική είναι μια αισθητική πρακτική που συνυφάζεται στενά με την παραγωγή συναίσθηματος/συγκίνησης (affect), την ψυχαγωγία και τη διασκέδαση; Πώς εμπλέκεται το φύλο και το συναίσθημα/συγκίνηση στην παραγωγή ποικίλων μορφών μουσικής εργασίας και μουσικών υποκειμενικοτήτων; Με ποιον τρόπο η εργασιακή επισφάλεια διαπλέκεται με τη φυλετικοποιημένη και έμφυλη καλλιτεχνική εργασία; Η εισήγησή μας στηρίζεται σε ημιδομημένες συνεντεύξεις με τραγουδίστριες, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν δια ζώσης και διαδικτυακά στο πλαίσιο εθνογραφικής έρευνας.

Ιωαννίδης, Στέφανος. Επανεξετάζοντας τη «ριζοσπαστικοποίηση» των εργοστασιακών εργατών τη δεκαετία του 1970: Τι μπορούν να μας πουν οι προφορικές πηγές;

Στα μέσα της δεκαετίας του 1970, η κατάρρευση και των τριών αυταρχικών καθεστώτων στη Νότια Ευρώπη (Πορτογαλία, Ελλάδα, Ισπανία) και οι μεταβάσεις στη δημοκρατία συνοδεύτηκαν από μία επέκταση των κοινωνικών κινημάτων, συμπεριλαμβανομένου του εργατικού κινήματος. Οι εργοστασιακοί εργάτες δραστηριοποιήθηκαν ιδιαίτερα, οργανώνοντας επιτροπές ή σωματεία και προχωρώντας σε απεργίες, πριν αλλά κυρίως μετά την πυροδότηση των δημοκρατικών μεταβάσεων. Η συμπεριφορά τους έχει αποδοθεί σε μια γενική «κοινωνική ριζοσπαστικοποίηση», που διαδόθηκε σε διάφορες κοινωνικές ομάδες. Υπό το φως των πρόσφατων γεγονότων του 1968 στη Γαλλία και του 1969 στην Ιταλία, η έρευνα υπέθεσε ότι η «κοινωνική ριζοσπαστικοποίηση» των εργατών διαπλέχθηκε αρμονικά με την «πολιτική ριζοσπαστικοποίηση» της άκρας Αριστεράς και των ριζοσπαστών σοσιαλιστών. Την ίδια στιγμή, η παραδοσιακή Αριστερά σε μεγάλο βαθμό υπάκουε στα καλέσματα των προσωρινών ή «επαναστατικών» κυβερνήσεων για αποχή από έναν «εξτρεμισμό» που θα μπορούσε να αποβεί επικίνδυνος για τη δημοκρατική μετάβαση. Στην περίπτωση της Ελλάδας, όπου νέες εργοστασιακές επιτροπές και σωματεία δημιουργούνταν μετά την κατάρρευση της δικτατορίας τον Ιούλιο του 1974, δημιουργήθηκαν πράγματι ευκαιρίες για την άκρα Αριστερά και το ριζοσπαστικό, σοσιαλιστικό κόμμα (ΠΑΣΟΚ), ώστε να υποβοηθήσουν ή ακόμη και να ηγηθούν απεργιών στα εργοστάσια. Όμως υπάρχουν στοιχεία που καταδεικνύουν ότι οι αναδυόμενες σχέσεις απείχαν πολύ από το να είναι αρμονικές. Αντίθετα, οι προσπάθειες να επιβληθούν στους εργοστασιακούς εργάτες μια φαντασιακή εργατική ταυτότητα και πρακτική είχε ως αποτέλεσμα μια σειρά συμβιβασμών και εντάσεων

μεταξύ της ηγεσίας και της βάσης των σωματείων. Αξιοποιώντας συνεντεύξεις με πρώην εργοστασιακούς εργάτες και συνδικαλιστές του κλάδου οικιακών ηλεκτρικών συσκευών, η παρουσίαση εξερευνά αυτήν την αλληλεπίδραση, με σκοπό να παράσχει μια καλύτερη κατανόηση της ανάδυσης μιας νέας εργατικής υποκειμενικότητας κατά τις μεταβάσεις στη δημοκρατία.

Jarzabek Marcin. An oral history of Polish rail workers, or living railway history from 'a state within a state' to 'business like all other business'

Since the end of the Second World War, the railway history in Poland went through trajectories parallel to the global trends in the economy. First, the railway as state entrepreneurship in communist Poland constituted the biggest employer and the primary means of transportation. Then, since the late 1970s, it has gradually faced technological backwardness and lost rivalry with car transportation. Finally, after the fall of communism, in the 1990s and 2000s, it went through neoliberal reorganisation and reduction processes. Railway employees could experience all these transitions within one lifespan. The paper is based on a broad research project on the oral history of Polish rail workers. Since 2020 I have conducted biographical interviews with the employees of various ranks: from track workers to management and professionals. Those stories, dated back to the 1950s, allow tracing the transformation of labour on the railway as reflected in the autobiographical narratives. I argue that there are at least three levels of transformation that the labour history of the railway has gone through within the last 50 years: (1) technological (due to the underdevelopment, steam traction was still present in Poland in the 1980s); (2) organisational (from the centralised and structured autonomous monopolists to the loose structure of different companies with some corporate management style); and (3) ideological (from the prestigious uniform formation and its mythical ethos to the deconstruction of that myth). My presentation will focus on how the work position and experience differ interviewees' perspectives on these three dimensions.

Καζαμίας Γιώργος. Πόλεμος, κατοχή και εργασία: οι εγκλωβισμένοι κάτοικοι της επαρχίας Κερύνειας στην Κύπρο και η εργασία, Αύγουστος 1974 – 1976

Πώς επηρεάζεται η εργασία όταν συμβαίνουν έκτακτα αρνητικά γεγονότα, όπως πόλεμος ή/και κατοχή; Αυτή την ερώτηση επιχειρεί να εξετάσει και ίσως να απαντήσει η παρουσίαση αυτή. Η ομάδα που παρουσιάζεται είναι Έλληνες Κύπριοι κάτοικοι της επαρχίας της Κερύνειας στη Κύπρο. Στην πλειοψηφία τους ήταν αγρότες ή/και κτηνοτρόφοι, που επέλεξαν να μην ακολουθήσουν τους υπόλοιπους συμπατριώτες τους όταν έφυγαν από τις εστίες τους στην διάρκεια της τουρκικής εισβολής. Η παρουσίαση αντλεί από ένα corpus συνεντεύξεων των κατοίκων της περιοχής της Κερύνειας της Κύπρου (που απόκειται στο Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών Κύπρου στη Λευκωσία) που λήφθηκαν την δεκαετία του 1990. Όλοι οι εγκλωβισμένοι τελικά εκτοπίστηκαν στις ελεύθερες περιοχές, εξ' αιτίας της τουρκικής εισβολής της Κύπρου. Κάποιες και κάποιοι πέρασαν διαστήματα εγκλωβισμού στα χωριά τους, από μερικούς μήνες ως περίπου δύο χρόνια. Μερικές από τις ερωτήσεις που θα επιχειρήσουμε να απαντήσουμε είναι: Πώς αντιμετώπισαν οι άνθρωποι αυτοί τις έκτακτες συνθήκες που αντιμετώπιζαν; Πώς έλυσαν τα προβλήματα που προέκυπταν από την κατοχή και την αναχώρηση του κοινωνικού και του επαγγελματικού τους περιγύρου, κάποτε και από την αντικατάστασή τους από Τούρκους Κυπρίους ή εποίκους; Είχαν τη δυνατότητα να συνεχίσουν την επαγγελματική τους δραστηριότητα στις κατεχόμενες περιοχές; Πόσο άντεξαν τελικά και γιατί έφυγαν;

Καρακιουλάφη Χριστίνα. Αντιμέτωποι με διαδοχικές κρίσεις : εργασιακές εμπειρίες των ηθοποιών κατά τις περιόδους της οικονομικής και της πανδημικής κρίσης

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στις εργασιακές εμπειρίες των ηθοποιών κατά τις περιόδους της οικονομικής και της πανδημικής κρίσης αντλώντας από τα ευρήματα ποιοτικής έρευνας (στη βάση 37 ημι-δομημένων συνεντεύξεων) που πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ Σεπτεμβρίου και Νοεμβρίου του 2020. Ήδη πριν το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, η αγορά εργασίας των ηθοποιών εμφάνιζε στοιχεία απορρύθμισης, καθώς και εργασιακής επισφάλειας και οικονομικής ανασφάλειας. Εντούτοις, εν μέσω οικονομικής κρίσης, τα παραπάνω φαινόμενα εντάθηκαν, ενώ η κατάσταση επιδεινώθηκε μετά και την κατάρρευση της συλλογικής σύμβασης που αφορούσε τους ηθοποιούς στο ελεύθερο θέατρο. Αυτή είχε μεταξύ άλλων ως συνέπειες : την καθιέρωση των ιδιωτικών συμφωνικών · την απασχόληση με συμβάσεις έργου ή ημερήσιες συμβάσεις, με εργόσημα, ή στην καλύτερη περίπτωση με τρίμηνες συμβάσεις · τη γενίκευση της αδήλωτης και απλήρωτης εργασίας · την συμπίεση των αμοιβών, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό έγιναν ωρομίσθιες (πληρωμή με την παράσταση) · τις σχεδόν πλήρως απλήρωτες πρόβες· την αμοιβή με ποσοστά επί των εσόδων της παράστασης, κ.ο.κ. Τα παραπάνω, βεβαίως, σε συνδυασμό με την καλπάζουσα ανεργία στον κλάδο. Το πρώτο λοκντάουν του Μαρτίου 2020 και το κλείσιμο των θεάτρων έφεραν στο προσκήνιο τα παραπάνω διαχρονικά εργασιακά προβλήματα στο κλάδο, μεγιστοποιώντας τα και εντείνοντας περαιτέρω την εργασιακή και οικονομική επισφάλεια τους, ενώ πολλοί ηθοποιοί (όπως και άλλοι καλλιτέχνες) «βρεθήκαν στον αέρα» και αποκλειστήκαν από την επιδοματική πολιτική. Παρά το γεγονός ότι οι εμπειρίες της επισφαλούς εργασίας και της οικονομικής αβεβαιότητας θεωρούνται κοινός τόπος, ως μια «κανονικότητα» του εργασιακού βίου των καλλιτεχνών, η πανδημία αμφισβήτησε ακόμα και αυτήν την «φυσιολογική ανασφάλεια» προκαλώντας μια πολυεπίπεδη ή επιπρόσθετη ανασφάλεια.

Δώρα Καρούτα. Η γυναικεία εργασία στην κατασκευή οδικού δικτύου στη Δ. Μακεδονία. Τα παραδείγματα Πενταλόφου Κοζάνης και Επταχωρίου Καστοριάς

Η ανακοίνωση εξετάζει το ρόλο των γυναικών της υπαίθρου της Δ. Μακεδονίας, μέσα από τα παραδείγματα του Πενταλόφου Κοζάνης και του Επταχωρίου Καστοριάς, εστιάζοντας στην εργασία τους με το Μηχανικό του Εθνικού Στρατού. Η μισθωτή αυτή εργασία, καταναγκαστική στην αρχή, διήρκεσε από το 1948 έως το 1952 και είχε ως αποτέλεσμα την κατασκευή του επαρχιακού οδικού δικτύου, προκειμένου να προσπελαστούν οι δυσκολίες που αντιμετώπιζε ο Ε.Σ. κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου. Ωστόσο, η σπουδαιότητα της έγκειται στις συνέπειες της εργασίας αυτής, τόσο στην κοινωνική όσο και στην προσωπική ζωή αυτών των γυναικών. Συνέπειες οι οποίες αποτελούν έναν από τους ποικίλους μηχανισμούς της κοινωνικής μετάβασης της υπαίθρου της Δ. Μακεδονίας στη μετεμφυλιακή περίοδο. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιώντας ως πυρήνα της μελέτης προφορικές μαρτυρίες κατοίκων των προαναφερθείσων περιοχών, επιχειρείται η ανάδειξη τόσο των ψυχικών όσο και των κοινωνικών μηχανισμών που αναδιάταξαν την καθημερινότητα και τις έμφυλες σχέσεις της περιοχής μέχρι και τη δεκαετία του 1950.

Κονδυλάτου Δήμητρα, Δέσποινα Νάζου. «Στη σκιά της σεζόν»: Φιλμογραφία της γυναικείας εργασίας στον τομέα της τουριστικής φιλοξενίας. Σκέψεις, σχόλια και μεθοδολογικοί προβληματισμοί

«Στη σκιά της σεζόν», την φιλμογραφική κατάθεση της Δ. Κονδυλάτου ο τουρισμός διαμορφώνει τα πλαίσια μέσα στα οποία, γυναίκες εργαζόμενες και άμεσα εμπλεκόμενες στην τουριστική αγορά, είτε ως ιδιοκτήτριες μικρών ξενοδοχειακών μονάδων, είτε ως υπάλληλοι στον τομέα υποδοχής και καθαριότητας καταθέτουν τις εμπειρίες τους για την εργασία τους δια μέσου της οποίας ο τουρισμός βιώνεται και αποκτά τις υποκειμενικές του “οντολογίες”. Επίσης στοχάζονται και προβληματίζονται για τις έμφυλες βιογραφίες τους μέσα από τα ρητά αλλά και τα ανείπωτα στους ξενοδοχειακούς χώρους και τα ιδιωτικά σπίτια τους. Η παρουσίαση θα επικεντρωθεί α) στην προβολή της 22λεπτης ταινίας “Στη σκιά της σεζόν” και β) σε 15λεπτη ομιλία της σκηνοθέτιδας-ερευνήτριας Δ. Κονδυλάτου και της κοιν. ανθρωπολόγου Δ. Νάζου όπου θα τεθούν σε μια κριτική προοπτική και με άξονα την ταινία, ζητήματα έμφυλων εργασιακών ταυτοτήτων στην τουριστική βιομηχανία της φιλοξενίας, όπως αυτές διασταυρώνονται με την εθνικότητα, την τάξη και τις πολιτισμικά συγκείμενα των υποκειμένων. Θα σχολιαστούν οι τρόποι επιτέλεσης όλων των παραπάνω στις διαπολιτισμικές- ζώνες επαφών των “ενδιάμεσων χώρων” όπως είναι οι τουριστικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις όπου παράγονται ασύμμετρες και ιεραρχικές εργασιακές σχέσεις με πολλά και διαφορετικά υποκείμενα. Αυτές οι σχέσεις διαμορφώνουν και το περιεχόμενο των διαπολιτισμικών συναντήσεων με τους τουρίστες μέσα από τη χρήση των ιδιωμάτων της “φιλοξενίας” και της “οικογένειας” με τα οποία αποκωδικοποιείται στο ελληνικό πολιτισμικό πλαίσιο της τουριστικής αγοράς η έμφυλη “συναισθηματική εργασία”. Επίσης θα συζητηθούν ζητήματα μεθοδολογίας που αφορούν στη σύνθετη χρήση των προφορικών συνεντεύξεων και των καταγραφών των “ενδιάμεσων χώρων” για την παραγωγή οπτικού υλικού - εν προκειμένω ενός βίντεο-δοκιμίου- εντός της συνθήκης την εθνογραφικής και καλλιτεχνικής έρευνας.

Κουλαφέτη Ιλιάνα & Μαρία Χριστοδούλου, «Εργασιακοί πρόσφυγες» στην εντός των τειχών Λευκωσία, 1963-1964

Η περίοδος μετά τις διακοινοτικές ταραχές μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων στην Κύπρο (1963-1964) επέφερε πολλαπλά τραύματα και στον τομέα της οικονομίας και της αγοράς, με συνέπειες όπως η ανεργία, η μειωμένη κίνηση και η «προσφυγοποίηση» επιχειρήσεων και εργαζομένων. Με τον όρο «εργασιακοί πρόσφυγες» στην παρούσα ανακοίνωση προσδιορίζονται οι άνθρωποι οι οποίοι εκδιώχθηκαν λόγω των ταραχών και ως εκ τούτου έχασαν τη δουλειά τους, τις επιχειρήσεις τους, και στην καλύτερη των περιπτώσεων, τις μετέφεραν από τον τουρκοκυπριακό θύλακα –που άρχισε να διαμορφώνεται μεθοδευμένα στη βόρεια εντός των τειχών Λευκωσία από το 1958 και έπειτα– σε περιοχές όπου πλέον μπορούσε να ελέγξει η Κυπριακή Δημοκρατία. Η παρούσα ανακοίνωση σκοπεύει να παρουσιάσει τις ιστορίες των Ελληνοκυπρίων που δραστηριοποιούνταν και στήριζαν οικονομικά τους δρόμους της εντός των τειχών Λευκωσίας, οι οποίοι μετά τις διακοινοτικές ταραχές του 1963-1964 περιήλθαν στον τουρκοκυπριακό θύλακα της Λευκωσίας. Μεθοδολογικά θα στηριχθεί: (i) στη λήψη προφορικών μαρτυριών από τέσσερις ομάδες ανθρώπων: (α) ιδιοκτήτες επιχειρήσεων οι οποίες χάθηκαν ή μεταφέρθηκαν σε νέους εμπορικούς δρόμους, (β) εργαζόμενους που αντιμετώπισαν τις δυσχέρειες της ανεργίας, (γ) ανθρώπους οι οποίοι εκπροσωπούσαν τα

εργασιακά δικαιώματα ή την κυβέρνηση, (δ) κάτοικους της περιοχής και (ii) σε πρωτογενείς πηγές, όπως τον Τύπο της εποχής και τα κρατικά αρχεία.

Κούρτης Ιωάννης. Μορφές μαθητείας στη μεταπολεμική Ελλάδα. Ρήξεις και επαναδιαπραγμάτευση εργασιακών ταυτοτήτων

Στην παρούσα ανακοίνωση θα επιχειρηθεί να διερευνηθούν μορφές μαθητείας στην μεταπολεμική Ελλάδα τις κρίσιμες δεκαετίες '40 και '50 καθώς και πιθανές καμπές ή ρήξεις στη διαμόρφωση των εργασιακών ταυτοτήτων των υποκειμένων. Βασική παραδοχή είναι ότι η εργασία αποτελεί σχέση, ταυτότητα, επιτέλεση σωματική, διαδικασίες ανθρωπίνης διαπραγμάτευσης της υποκειμενικότητας σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Το πρωτογενές υλικό αποτελείται από αφηγήσεις ζωής ανδρών και γυναικών που μαθήτευσαν και ασχολήθηκαν επαγγελματικά με χειρωνακτικά επαγγέλματα όπως του τσαγκάρη, του κουρέα, της μοδίστρας. Με τη χρήση των εργαλείων της προφορικής ιστορίας αντλήθηκαν στοιχεία για την περίοδο της μαθητείας των πληροφορητών καθώς και για τις καμπές που γνώρισαν όταν αντιμετώπισαν ευρύτερα γεγονότα που επηρέασαν τις ζωές τους και δεν ήταν αποτέλεσμα δικών τους ενεργειών, εσωτερική μετανάστευση, κλείσιμο ή μετατροπή των επιχειρήσεων, αποειδίκευση. Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή των ερευνητικών δεδομένων ήταν: ημι-δομημένες συνεντεύξεις, ερευνητικό ημερολόγιο που κράτησε ο ερευνητής στη διάρκεια των συναντήσεων και στοχαστικά κείμενα με αφορμή τις αφηγήσεις. Κατά την εξέταση της μαθητείας διερευνήθηκαν μορφές άτυπης (σε επαγγελματία-μάστορα) και τυπικής εκπαίδευσης (σε ίδρυμα με οργανωμένη λειτουργία και σαφές πρόγραμμα μαθημάτων) στα συγκεκριμένα επαγγέλματα. Ένα βασικό ερώτημα ήταν πώς οι πληροφορητές μυήθηκαν στα μυστικά των επαγγελμάτων και αν τα στάδια αυτά περιλάμβαναν περιόδους εθελοντικής εργασίας ή καθυστέρηση στην επαγγελματική τους μύηση ώστε να λειτουργούν ως βοηθητικό προσωπικό στις υφιστάμενες επιχειρήσεις. Διερευνήθηκαν συνθήκες ανασφάλειας ή εργασιακές στρατηγικές που έτειναν στην εργασιακή ατομική ανεξαρτησία και αποδέσμευση από τη μισθωτή εργασία καθώς και εργασιακοί ρόλοι/σχέσεις με πιθανές εμπειρίες σχέσεων ανισότητας και εκμετάλλευσης.

Kozlova, Inga. Life strategies of Ukrainian migrants outside the home country (Case of Warsaw)

This text will be based on data collected in 1-17 of March 2019 in Poland in the boundaries of the sociological research project "The Challenges of Modern Migration: The Ukrainian Community in Poland," which was conducted by a team of Department of Sociology, Ukrainian Catholic University. The research consisted of two parts: qualitative and quantitative, and was conducted in 6 cities of Poland (Warsaw, Wroclaw, Gdansk, Krakow, Lublin, Poznan). Was collected 400+ questionnaires in each town (total amount 3415) and ten in-depth interviews in each of these six cities (total amount of in-depth interviews - 60). This text will be based on the qualitative part of this project, which was conducted in Warsaw and consist of 10 in-depth interviews with Ukrainian migrants (men and women of different age, qualifications and social status). The focus of the research was ways of adaptation and life strategies of the labor migrants, also educational migrants, which became labor migrants too. In the process of analysis was identified such strategies as:

- escaping of reality
- a finding of your-self (business and public activism)
- a search of a more politically and financially secure life

The main idea of the text is to show the context of these models and ways of its transformations.

Kratka Lenka, «It Was Our Way to Market Economy». Post-1989 Economic Transformation in Czechoslovakia/Czech Republic through the Eyes of Former Socialist Managers

The paper concentrates on the economic transformation in Czechoslovakia (after the split of the federation in 1992 in the Czech Republic) as it was experienced and co-created by “socialist managers.” It means by men and, to a much lesser extent, women who suddenly – after the velvet revolution – faced dramatic changes in their professional lives and careers, especially change in ownership of “their” enterprise, their employer in the form of privatization of huge state property. However, the privatization process was not only about change of ownership but also about the change in the whole “world of work.” And the impact of this upheaval was twofold: positive when the company was successfully privatized and transformed; and negative when liquidated. The paper is based on one hundred oral history interviews with former “socialist” managers who mainly reflect the privatization process issue, broadly the change of the ownership structure and, consequently, the transformation of society. Their chances, threats, and opportunities in a new economic environment are also discussed.

Κριτσωτάκη Δέσπω. Νέοι και νέες επαγγελματίες σε ένα νέο πεδίο: Η εργασία στην «ψυχική υγιεινή» στη μεταπολεμική Ελλάδα (δεκ. 1950-1960)

Η «ψυχική υγιεινή» προβλήθηκε κατά τα μεταπολεμικά χρόνια στην Ελλάδα ως μέθοδος αντιμετώπισης των προβλημάτων ψυχικής υγείας, στη βάση της πρόληψης, πρώιμης παρέμβασης, θεραπείας στην κοινότητα και κοινωνικής αποκατάστασης. Κεντρικός φορέας της ψυχικής υγιεινής υπήρξε ο «Τομέας Ψυχικής Υγιεινής» του Βασιλικού Εθνικού Ιδρύματος, ο οποίος ιδρύθηκε το 1956, έγινε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου το 1964 και τέθηκε υπό κρατική επίβλεψη το 1970. Ο Τομέας, που είχε υπηρεσίες στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, τον Πειραιά και την Πάτρα, στελεχώθηκε από άνδρες και γυναίκες επαγγελματίες – ψυχιάτρους, ψυχολόγους και κοινωνικές λειτουργούς – η πλειονότητα των οποίων ήταν νέοι/ες τόσο στην ηλικία όσο και αναφορικά με τον επιστημονικό και επαγγελματικό τους προσανατολισμό. Η ανακοίνωση αξιοποιεί συνεντεύξεις με δεκαέξι επαγγελματίες, κυρίως από τις υπηρεσίες της Αθήνας, για να διερευνήσει την εμπειρία αυτών των νέων εργαζομένων σε έναν νέο θεσμό, ο οποίος λειτουργούσε εντός της παραδοσιακής, αλλά γρήγορα μεταβαλλόμενης ελληνικής κοινωνίας των δεκαετιών του 1950 και του 1960. Ιδιαίτερα θα μας απασχολήσει η συγκρότηση της επαγγελματικής τους ταυτότητας μέσα από τις εργασιακές σχέσεις και ιεραρχίες εντός του Τομέα, μέσα από την επικοινωνία τους με επαγγελματίες και φορείς ψυχικής υγείας εκτός του Τομέα, και μέσα από την καθημερινή τους εργασία με τους ασθενείς τους. Η ανάλυση των προφορικών αφηγήσεων ζωής αναδεικνύει την πολλαπλότητα της εργασιακής εμπειρίας στον χώρο της ψυχικής υγείας στη μεταπολεμική Ελλάδα, τις διαπλοκές της εμπειρίας αυτής με το φύλο, την ηλικία, την κοινωνική τάξη και την επιστημονική εξειδίκευση και, τέλος, τον ουσιαστικό της ρόλο στη συγκρότηση της υποκειμενικότητας, ιδιαίτερα στην περίπτωση των νεαρών ανδρών και γυναικών.

Κυαμέτη Μαίρη. Σύγχρονοι αγγειοπλάστες και αγγειοπλάστριες της Σάμου: άνθρωποι και αντικείμενα, βιο-αφηγήσεις και ενσώματη δράση

Οι βιογραφικές αφηγήσεις τεσσάρων οικογενειών σύγχρονων αγγειοπλαστών και αγγειοπλαστριών της Σάμου και η «κοινωνική ζωή» (Appadurai και Kopytoff, 1986) των κεραμικών αντανάκλουν την ιστορία μιας ομάδας «μαστόρων» και τις μεταβολές της σαμακικής κοινωνίας με την είσοδό της στην τουριστική οικονομία. Περίοδοι ακμής, χάσματα παρακμής και αναπλαισιώσεις του επαγγέλματος του αγγειοπλάστη με έμφυλες συνδηλώσεις, διαλεκτικές σχέσεις προσώπων και πραγμάτων, κοινωνίας και υλικού κόσμου διαφαίνονται στις ιστορίες ζωής των σύγχρονων αγγειοπλαστών/αγγειοπλαστριών. Τα κεραμικά ως χειροτεχνήματα, ως χρηστικά αντικείμενα ή εμπορικά ενθυμήματα/souvenir διαμεσολαβούν τις αφηγήσεις των δημιουργών τους, «δρουν» στον κόσμο και συνιστούν μέρος του εαυτού των «υποκειμένων» (Gell 1998, Tilley 2001, Πετρίδου 2016). Στο επίκεντρο των βιο-αφηγήσεων εντοπίζονται δεσμοί ανθρώπων και πραγμάτων, έμφυλες νοηματοδοτήσεις της εργασίας και επαγγελματικοί αναπροσανατολισμοί, αποτελέσματα που έχουν «παράξει» τα αντικείμενα στα υποκείμενα (Tilley, 2001), στο σώμα και στη βιωματική εμπειρία του κοινωνικού κόσμου (Πετρίδου, 2016), στο *είναι* και στο *είναι μέσα στον κόσμο* (Tilley, 2012). Παράλληλα ως 'ολικό φαινόμενο' (Mauss, 1999 και Karsenti, 2000) τα κεραμικά προβάλλουν την σωματοποιημένη εμπειρία με έμφυλες ανιχνεύσεις και πολιτισμικές τυποποιήσεις (Merleau-Ponty, 1962). Τα πορίσματα προέκυψαν από επιτόπια έρευνα και βιογραφικές αφηγηματικές συνεντεύξεις οχτώ σύγχρονων κεραμιστών και κεραμιστριών με έμφαση στις εμπειρίες ζωής από το επάγγελμά τους και συγχρόνως με φαινομενολογική διερεύνηση των άμεσων σωματοποιημένων εμπειριών των δημιουργών σε σχέση με το χειροτέχνημά τους.

Λοΐζου-Βουλγαράκη Δήμητρα, Μαρία Μενεγάκη & Μαγδαληνή Μανιού. Ο ρόλος των εργαζομένων γυναικών στη ΜΥΚΟΜΠΑΡ μέσα από προσωπικές μαρτυρίες

Ήδη από τις δεκαετίες του 1960-1970, η προσωπική αφήγηση έχει κατοχυρωθεί ως ένας τρόπος προσέγγισης ιστορικών γεγονότων, ως αυτόνομο είδος ιστορικών πηγών, που μέσα στο κατάλληλο μεθοδολογικό πλαίσιο μπορεί να προσφέρει πολύτιμα στοιχεία στην ιστορική αλλά και κοινωνιολογική έρευνα. Αντικείμενο της εργασίας είναι ο ρόλος των εργαζομένων γυναικών στα μεταλλεία της ΜΥΚΟΜΠΑΡ, όπως αυτός καταγράφεται στις προσωπικές μαρτυρίες των γυναικών, αλλά και ανδρών εργαζομένων. Η ΜΥΚΟΜΠΑΡ, που λειτούργησε μεταξύ 1955-1985 στη Μύκονο, υπήρξε μια μεταλλευτική επιχείρηση που πραγματοποίησε εκμετάλλευση βαρύτη. Η βαριά αυτή βιομηχανική δραστηριότητα επέδρασε καθοριστικά στην τότε νησιωτική-αγροτική τοπική οικονομία και κοινωνία. Η απασχόληση γυναικών (κυρίως στη χειροδιαλογή), ειδικά σε μια δραστηριότητα έντονα ανδροκρατούμενη, όπως η μεταλλευτική, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Στόχος της εργασίας είναι να αναδειχθούν ζητήματα που έχουν να κάνουν με τον έμφυλο καταμερισμό της εργασίας, να καταγραφεί διεξοδικά το εργασιακό προφίλ των εργαζομένων γυναικών στα μεταλλεία, αλλά και η καθημερινότητά τους στον συγχρωτισμό με τους άντρες συναδέλφους (τους Μεταλλειώτες», όπως συνηθιζόταν να τους αποκαλούν στο νησί της Μυκόνου) πάντα σε συνάρτηση με τα εργασιακά τους καθήκοντα, όπως αυτά εμφανίζονται μέσα από τις προσωπικές τους μαρτυρίες. Η προσωπική αφήγηση, με την αμεσότητα της έκφρασης και τον αυθορμητισμό που τη χαρακτηρίζει, δίνει πολύτιμες πληροφορίες όχι μόνο για τον ρόλο των γυναικών στη μεταλλευτική παραγωγή αλλά και την ιστορία μιας μικρής κοινωνίας την οποία δε συλλαμβάνει ο φακός της «επίσημης», «εθνικής» ιστοριογραφίας.

Μαμουλάκη Έλενα. Γυναίκες και εργασία στην ύπαιθρο της Κρήτης: μία συγκριτική προσέγγιση του αγροτικού και του τουριστικού χώρου μέσα από βιογραφικές αφηγήσεις

Η παρουσίαση διερευνά όψεις της σχέσης των γυναικών με την εργασία στην ύπαιθρο της Κρήτης εξετάζοντας τις κοινωνικές, πολιτισμικές και οικονομικές συνθήκες που συντελούν στη διαμόρφωσή της. Η έρευνα εστιάζει σε δύο χαρακτηριστικούς για το νησί οικισμούς από πλευράς οικονομικής δραστηριότητας και κοινωνικής ζωής. Ο ορεινός οικισμός Α βασίζεται στον αγροτοκτηνοτροφικό τομέα και θεωρείται ότι διατηρεί σε μεγαλύτερο βαθμό “παραδοσιακά” πολιτισμικά στοιχεία. Ο παραθαλάσσιος οικισμός Β βασίζεται στον τουρισμό και μοιάζει να παρακολουθεί περισσότερο “νεωτερικές” τάσεις. Και οι δύο οικισμοί έχουν παρόμοιο αριθμητικά πληθυσμό, υποδομές και υπηρεσίες και ισαπέχουν από μεγάλο αστικό κέντρο του νησιού. Η έρευνα βασίζεται σε πλήθος συνεντεύξεων με τη μέθοδο α) της βιογραφικής αφηγηματικής προσέγγισης και β) της ημι-δομημένης συνέντευξης με γυναίκες διαφορετικών ηλικιών που κατάγονται από ή διαμένουν στους δύο αυτούς οικισμούς. Η έρευνα στοχεύει στην κατανόηση των βιωμάτων, των προσδοκιών και των ματαιώσεων των υποκειμένων μέσα από τους λόγους και τις αναπαραστάσεις που αφορούν το παρελθόν και το παρόν της εργασιακής εμπειρίας αλλά και τα σχέδια ζωής αναφορικά με το “χτίσιμο” των επαγγελματικών προοπτικών για το μέλλον. Επισημαίνοντας την αρκετά περιορισμένη μελέτη των ζητημάτων της εργασίας στον αγροτικό χώρο και ειδικότερα τις έμφυλες διαστάσεις της, η ανακοίνωση συνοψίζει τα πρώτα συμπεράσματα μιας έρευνας σε εξέλιξη σχετικά με α) τις απόψεις, τις στάσεις και τις στρατηγικές των πληροφορητριών όσον αφορά την εργασία, την οικογένεια και την κοινότητα, β) τους τρόπους συγκρότησης των γυναικείων ταυτοτήτων μέσα από την (αμειβόμενη και μη αμειβόμενη) εργασία, και τέλος γ) τις νοηματοδοτήσεις της φροντίδας ως (μη) επάγγελμα.

Ματθαίου Όλγα, Ρούλα Παρασκευαΐδου, Γιάννης Ποικιλίδης (ΟΠΙ Κατερίνης). ΚΟΙΝ. Σ.ΕΠ: Κοινωνική ενσωμάτωση ευάλωτων ομάδων, βιο-αφηγήσεις, έμφυλη συγκρότηση υποκειμένων στην περιοχή της Κατερίνης Πιερίας

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας στον ευρωπαϊκό χώρο, και στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας, καταγράφεται η τάση σύστασης και λειτουργίας παραγωγικών μονάδων, οργανωμένων πάνω σε επιχειρηματική βάση και με πραγματικές συνθήκες εργασίας, για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης κοινωνικά ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Έτσι ήρθαν στο προσκήνιο νέου τύπου οργανωτικές / νομικές μορφές, όπως ο “Κοινωνικός Συνεταιρισμός” και η “Κοινωνική Επιχείρηση”, που αποτελούν τα τελευταία χρόνια τις πλέον διαδεδομένες μορφές για την ανάληψη τέτοιων δραστηριοτήτων. Τα νέα αυτά μοντέλα κοινωνικής επιχειρηματικότητας καταγράφονται διαρκώς και στον ελληνικό χώρο. Ειδικότερα στην περιοχή της Κατερίνης, περιφέρειας κεντρικής Μακεδονίας δραστηριοποιούνται 3 επιχειρήσεις του τομέα Κοινωνικής Οικονομίας (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ - Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις) που απευθύνονται σε κοινωνικά ευάλωτες ομάδες (άνεργοι, άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, πρόσφυγες). Μέσα από την παρούσα έρευνα που οργανώνεται γύρω από τις αφηγήσεις ζωής των ατόμων αναζητούνται οι προσωπικές τους διαδρομές, οι προσδοκίες/ ματαιώσεις, οι πεποιθήσεις/διαψεύσεις, οι όροι και οι πρακτικές με τις οποίες συγκροτούνται έμφυλα τα υποκείμενα που συμμετέχουν καθώς και το ρόλο των επιχειρήσεων στην τοπική οικονομία και τη σχέση τους με την τοπικούς δημόσιους φορείς και την κοινωνία.

Μπάντιου Μαρίνα. Γυναίκες τραπεζικοί υπάλληλοι και συνδικαλισμός τον 20ο αιώνα: Δύο αφηγήσεις ζωής

Στην παρούσα πρόταση έρευνας εξετάζεται ο συνδικαλισμός των γυναικών τραπεζικών υπαλλήλων μέσα από το αρχείο καταγεγραμμένων προφορικών μαρτυριών της Βιβλιοθήκης Θεμάτων Ισότητας και Φύλου, έργο το οποίο υλοποιήθηκε από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αναδειχθεί ο ρόλος και η συμμετοχή των γυναικών σε συνδικαλιστικές δράσεις στην Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα, σε μία εποχή όπου η γυναικεία εργασία αυξάνεται με ταχύτατους ρυθμούς. Βάσει της ανάλυσης περιεχομένου, η έρευνα βασίζεται σε δύο αφηγήσεις ζωής, οι οποίες παραχωρήθηκαν στην κ. Θανοπούλου Μαρία και την κ. Παπαθανασίου Ιωάννα. Η πρώτη ανήκει στην Τέρψη Λαμπρινοπούλου, τέως τραπεζική υπάλληλος και γραμματέας του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, η οποία μιλάει για την επαγγελματική της διαδρομή στον τραπεζικό τομέα και στην ανάμειξή της με τον συνδικαλισμό. Η δεύτερη αφήγηση της Φωτεινής Σιάνου, ιδρυτικό μέλος των Επιτροπών Γυναικών της Ομοσπονδίας Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδας, εστιάζει επίσης στα δύο προαναφερόμενα θέματα. Ωστόσο επεκτείνεται και στους σημαντικούς αγώνες για τη διεκδίκηση δικαιωμάτων και την ουσιαστική αναβάθμιση της θέσης των γυναικών εργαζομένων, ενώ ακόμη αναφέρεται σε σημαντικές προσωπικότητες γυναικών, οι οποίες εξέφρασαν τον συνδικαλισμό και το γυναικείο κίνημα. Επομένως μέσα από την περίπτωση των γυναικών στον χρηματοπιστωτικό τομέα και με κύρια τεκμήρια τις ανωτέρω προφορικές μαρτυρίες, θα αναδειχθούν πτυχές της συμμετοχής και της δράσης των γυναικών στο συνδικαλιστικό κίνημα

Μπαρμουδάκη Ελένη. Τα μοδιστράκια, «Όλα τα 'κανα με βελόνα και κλωστή...»

Στο τέλος του Β΄.Π.Π, εν μέσω Εμφυλίου, περιγράφηκε με εξαγγελίες, διεθνείς συμφωνίες και μέτρα το οικονομικό, επιχειρηματικό και εργασιακό καθεστώς στοχεύοντας στην έξοδο της χώρας από τη φτώχεια. Στην πράξη οι αναγκαστικές εκκενώσεις χωριών, επιτάχυναν το κύμα εσωτερικής μετανάστευσης, που προκάλεσαν η εκτεταμένη αναδιανομή του εισοδήματος τη δεκαετία 1940-49, η καταστροφή των υποδομών, η υποβάθμιση της γεωργική παραγωγής και οι διώξεις. Μια ολόκληρη γενιά παιδιών βρέθηκε την περίοδο αυτή να εργάζεται στα αστικά κέντρα συνεισφέροντας έμπρακτα στο οικογενειακό εισόδημα. Ανάμεσά τους τα *μοδιστράκια*, νεαρά κοριτσάκια ή έφηβες που, εγκαταλείποντας το σχολείο, εργάστηκαν με τη μορφή της άμισθης μαθητείας σε μοδίστρες, οικιακές επιχειρήσεις κι αργότερα βιοτεχνίες. Ως βοηθοί αρχικά και στη συνέχεια ως μοδίστρες τα ίδια, για διάστημα που έφτανε και τα πέντε χρόνια, εργάζονταν χωρίς ωράριο, χωρίς δικαιώματα, χωρίς αργίες και άδειες για «να πάρουν το ψαλίδι». Οι μνήμες τους αφηγούνται την προσπάθεια τους να ενηλικιωθούν μέσω της εργασίας, σε ένα δύσκολο αλλά και ... δημοφιλές επάγγελμα, που θα τα έκανε οικονομικά ανεξάρτητα, αλλά και άκρως επιθυμητές συζύγους, εργαζόμενες στο σπίτι σε μιας μορφής εργασία-δουλειά. Στην πορεία κάποιες αυτοαπασχολούνται, διακρίνονται στο μικρόκοσμο της πόλης και των πελατών τους, γίνονται οι ίδιες μοδίστρες, απασχολώντας αμισθί νέες «φουρνιές» μοδιστράκια. Εν τω μεταξύ στο παρασκήνιο όλα αλλάζουν. Στον «καινούριο» ιλουστρασιόν κόσμο προτάσσονται νέες ανάγκες, η κατανάλωση προβάλλει ως η σύγχρονη ευτυχία κι ελκυστικά-προσιτά προϊόντα, μαζικά παραγόμενα, συχνά εισαγόμενα, όπως τα έτοιμα ενδύματα, διαμορφώνουν τις νέες αγοραστικές συνήθειες. Τα μοδιστράκια πλήττονται άμεσα κι η επιβίωση τίθεται εκ νέου σε επισφάλεια.

Μπρούσκου Αίγλη. Βιοαφηγήσεις για την εργασία στον κόσμο του γηροκομείου

Στο εργαστήρι αφήγησης και διαβάσματος σε ένα γηροκομείο στη Θεσσαλονίκη, που λειτούργησε μια φορά τη βδομάδα επί τρία χρόνια (2012-2015), μια ομάδα 15-20 ατόμων άνω των 80 ετών, ακούει, μιλάει, συζητάει. Η διάρκεια και η συνέπεια του εργαστηρίου δημιουργεί μια αφηγηματική κοινότητα που εμπράκτως απολαμβάνει την σιγουριά της επόμενης συνάντησης και τη ελπίδα ότι θα μπορέσουν να έρθουν, να πουν και να ακούσουν τη συνέχεια της κάθε ιστορίας. Οι ιστορίες τους ηχογραφούνται, καταγράφονται, συχνά ξαναδιαβάζονται και σχολιάζονται. Οι αφηγήσεις δεν 'φεύγουν' με την ερευνήτρια, αλλά μετατρέπονται δημιουργικά σε συνδεδετικό ιστό μεταξύ των συμμετεχόντων. Σε έναν κόσμο περιθωρίου όπου οι οικογενειακές σχέσεις δεν τους υποστηρίζουν πια, οι άνθρωποι που ζουν στο γηροκομείο βρίσκουν την ευκαιρία να διαπραγματευτούν την ύστατη ίσως ταυτότητά τους, όταν καταθέτουν, ο καθένας και η κάθε μια με τον ρυθμό τους και τη διάθεσή τους, τις βιοαφηγήσεις τους. Πολύ συχνά επιλέγουν να θέσουν στο επίκεντρο της ιστορίας που προσφέρουν στους άλλους, την επαγγελματική τους απασχόληση, καμιά φορά και ως απάντηση στις ιστορίες των άλλων. Η αφήγηση της εργασίας φαίνεται να λειτουργεί ως υποστήριγμα της αφήγησης ολόκληρης της ζωής κατά τη διαδικασία ενθύμησης : την δομεί χρονολογικά, την βάζει σε σαφή και αναγνωρίσιμα πλαίσια, ανοίγει την ιδιωτική ζωή στη δημόσια. Και κυρίως επιτρέπει τη σύνδεση μιας δυναμικής φάσης της ζωής με τον σημερινό φθίνοντα εαυτό, που έτσι ενδυναμώνεται και διεκδικεί μια νέα ταυτότητα. Οι αφηγητές ανακαλούν τις εργασιακές τους εμπειρίες από το '40 και μέχρι το '90, σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η βιομηχανία, τα ορυχεία του Βελγίου, η γεωργία, το εμπόριο, η μουσική.

Otrishchenko Natalia. "On the one hand it was the crisis, on the other hand, it was possible to do a lot of things": Professional strategies of Lviv urban planners during 1990s

What does it mean to be a professional? How do people negotiate their expertise during the period of social changes (and speak about it three decades later)? How do they describe their work experiences during political and economic transformations? The paper is going to follow the biographies of a number of Lviv architects and urban planners. It will develop on ruptures and continuances in the field of urban expertise between the state socialism and the establishment of a free market in Ukraine from the perspective of work everydayness and both institutional and individual strategies. Development of professional careers during the late 1980s and the early 1990s is the core of my presentation. I am going to explore how the collapse of the USSR has influenced "biographical turns" in lives of Lviv urban planners. My story is zooming into specific case, but it is also contributing to the larger discussion about the sense of expertise and personal agency during the times of political, economic, and social ruptures. The research is based on twenty in-depth semi-structured interviews with architects and urban planners recorded in 2018-20. The majority of this cohort entered the profession in 1970s and remained there for decades. The presentation is developed within my post-doc project "Urban Experts and Changing Cities: Reshaping the Professional Field (1970s-2010s)" affiliated with the Center for Urban History of East Central Europe and the Leibniz Center for Contemporary History in Potsdam.

Pesce Boris. Revolts, organizations, social environment of foreign laborers in Piedmont from 2012 to today. The cases of Castelnuovo Scrivia and Saluzzo

The essay, using interviews with immigrants and also to analyze the use of oral testimony in public representations of work, sources from Digital History such as YouTube, Facebook, articles and interviews on sites, investigate from a historical social point of view the two revolts foreign laborers in Piedmont in Castelnuovo Scrivia and in Saluzzo from 2012 to today. The research starts from statistical sources, bibliography, but, in order to deepen them in aspects that are difficult to access, such as the subjectivity of choices concerning work or the identity, use the method of micro-history (to reconstruct, given a limited space, the choices of individuals and the dynamics of a small group such as the ghettos) because only thus can we describe the interpersonal relationships that can shed light on the questions analyzed. Starting from a very brief historical overview of the laborers in the Po Valley from 1950 and migration policies, we want to outline a brief historical social profile of today's immigrant laborers in this area (geographical origin, age, studies, profession, precariousness). The housing conditions of the workers are then deepened because here as in other historical precedents such as Rosarno, Nardò, it is often the factor at the base of the struggles. We then focus on the case studies and in particular on: trade unions set up by the workers, links with the existing trade unions and associations, associations or committees born with the struggle for solidarity. Finally we want to outline a comparison between these experiences and others of the recent past such as Nardò or Agro Pontino.

Πετούση Βασιλική, Ευγενία Πετροπούλου & Ειρήνη Αμπουμόγλι. Φύλο, ηλικία, οικογένεια και κοινότητα: αφηγήσεις γυναικών στην/και για την κτηνοτροφία

Κοινωνιολογικές και άλλες προσεγγίσεις τείνουν να μελετούν την εργασία, τα επαγγέλματα και τις συνθήκες που τα διαμορφώνουν εντός του αστικού χώρου. Στη μεγαλύτερη έκτασή τους μελέτες για την εργασία στον αγροτικό χώρο εστιάζουν στην εργασία και την επαγγελματική δραστηριότητα ανδρών γεωργών και δευτερευόντως κτηνοτρόφων. Η εργασία των γυναικών στον αγροτικό χώρο, όταν μελετάται, συνήθως αφορά τον τομέα της γεωργίας. Από την άλλη μεριά, σπανιότατες είναι οι έρευνες για τις γυναίκες στην κτηνοτροφία. Ακόμη και τότε, η ζωή των γυναικών και η επαγγελματική τους ενασχόληση με την κτηνοτροφία συγκροτείται ως δευτερεύουσα, βοηθητική, παρεμπίπτουσα στην κεντρική κτηνοτροφική δραστηριότητα που θεωρείται ότι ασκείται από τους άνδρες. Με αυτό τον τρόπο η διαδικασία συγκρότησης των γυναικών ως έμφυλων εργαζόμενων προσώπων σε αλληλεπίδραση με τις ιεραρχημένες οικογενειακές, συγγενικές και κοινοτικές σχέσεις αποσιωπάται και παραβλέπεται. Στην παρούσα εργασία με αφορμή τη βιογραφία δύο νεαρών γυναικών με ενεργό επαγγελματική ενασχόληση με την κτηνοτροφία σε ορεινή περιοχή της χώρας διερευνούμε ζητήματα έμφυλης και ηλικιακής συγκρότησης της υποκειμενικότητας και τη σημασία οικογενειακών, συγγενικών και κοινοτικών σχέσεων

Πολυκάρπου Βασιλική. Το St. Quentin ως σταυροδρόμι εμπειριών και αντιφάσεων: αφηγήσεις εργαζομένων στην εκπαίδευση σε μια μικρή πόλη του Picardie

Φτάνοντας στην περιοχή του Saint Quentin για να εργαστώ στο λύκειο Condorcet, γνώριζα ότι θα συναντήσω εκεί πρωτόγνωρες καταστάσεις, αφού ήταν η πρώτη φορά που θα ζούσα σε μια επαρχιακή περιοχή της βόρειας Γαλλίας. Η συστηματικότητα και η πειθαρχία της σχολικής ζωής επέτρεπε την ανθρώπινη επικοινωνία κι αλληλεπίδραση μεταξύ των εργαζομένων κυρίως κατά τη διάρκεια του μεσημεριανού γεύματος. Μέσα από αυτήν τη συνθήκη γνώρισα δύο από τις συνομιλήτριές μου, οι οποίες ήταν καθηγήτριες στο σχολείο και με τις οποίες ξαναβρέθηκα για να μοιραστούν μαζί μου τις αφηγήσεις τους. Η ιστορία της

Θ. και της Ε. μου κέντρισαν το ενδιαφέρον εξαρχής γιατί με έναν τρόπο επανέφεραν ξανά και ξανά το θέμα της νομαδικότητας και των διαρκών μετακινήσεων που προκάλεσαν στις ζωές τους οι πολλαπλές κρίσεις που βίωσαν οι ίδιες, κρίσεις κοινωνικές, πολιτικές ή και προσωπικές. Μέσα από τα λόγια τους προκύπτουν οι έμφυλες, ταξικές, φυλετικές και θρησκευτικές πτυχές του κοινού τους κόσμου, αυτού της εργασίας στη δημόσια εκπαίδευση σε μια μικρή γαλλική πόλη. Ταυτόχρονα, οι αφηγήσεις τους φέρνουν στο προσκήνιο γεγονότα που διαμόρφωσαν τις υποκειμενικότητές τους κι έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για τις επιλογές τους, όπως ο πόλεμος της Αλγερίας, η μετανάστευση, η άνοδος της ακροδεξιάς και άλλες σημαντικές στιγμές που κατέγραψα με σκοπό να μάθω περισσότερα για εκείνες και για τον τόπο συνάντησής μας, το Saint Quentin.

Ποντικάκη Γεωργία & Στυλιανή Τσαγγάλη. Διαδρομές επισφάλειας στην άσφαλο: Η περίπτωση εργαζομένου οδηγού σε δίκυκλο

Στο πλαίσιο του νεοφιλελευθερισμού και του μετα-φορντικού παραδείγματος οργάνωσης της εργασίας, το σύγχρονο εργασιακό τοπίο διαμορφώνεται, σε μεγάλο βαθμό, από συνθήκες επισφάλειας και ευελιξίας. Στην ελληνική περίπτωση, έρευνες αναδεικνύουν ένα προϋπάρχον επισφαλές περιβάλλον που οξύνεται και διευρύνεται κατά την οικονομική και κοινωνική κρίση, επηρεάζοντας τις διάφορες όψεις του βίου των εργαζομένων (π.χ Καρακιουλάφη & συν., 2014). Παράλληλα, η εργασία εξακολουθεί να αποτελεί ενεργό παράγοντα υποκειμενοποίησης, συνεισφέροντας στη συγκρότηση ταυτοτήτων που έχουν αναφορά τόσο στην κανονικοποίηση των συνθηκών επισφάλειας, όσο και στις αναδυόμενες ατομικές ή συλλογικές, έλλογες πρακτικές αντίστασης που τα ίδια τα υποκείμενα υιοθετούν απέναντι σε αυτές τις συνθήκες (Κεσίσογλου & Νικολοπούλου, 2019· Norbäck, 2019). Στην παρούσα έρευνα, η οποία διεξήχθη στο πλαίσιο μεταπτυχιακού μαθήματος του τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, μελετάται η περίπτωση οδηγού δίκυκλου σε ταχυμεταφορική, με μακρά διαδρομή επισφάλειας ως διανομέας και συμμετοχή στην απόπειρα ίδρυσης σωματείου βάσης εργαζομένων σε δίκυκλο, στην πόλη του Ρεθύμνου. Εξετάζοντας τον τρόπο βίωσης της ευέλικτης και επισφαλούς απασχόλησης και τις μορφές αντίστασης σε αυτήν, σκοπός της έρευνας είναι η ανάδειξη των διαφορετικών νοηματοδοτήσεων της εργασίας που παράγονται στην διαδρομή του εργασιακού βίου του αφηγητή και η σκιαγράφηση του τρόπου συγκρότησης του εργαζόμενου εαυτού σε συνθήκες επισφάλειας. Τα δεδομένα παρήχθησαν μέσω βιογραφικής αφηγηματικής συνέντευξης και στη συνέχεια αναλύθηκαν με τη βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση. Προκύπτουν ενδείξεις για τον αμφίδρομο και δυναμικό τρόπο με τον οποίο η ενεργοποίηση πρακτικών αντίστασης από το εργαζόμενο άτομο συνδέεται τόσο με νοηματοδοτήσεις της εργασίας όσο και με την κατασκευή του εργαζόμενου εαυτού.

Poyyaprath Rayaroth Nisha. Battles in Tents: Tales from Indian Circus

Circus industry in the Indian subcontinent often figures in the common sense as a place of extreme exploitation with dangerous working conditions, wretched living conditions and miserable wages. But if one looks at the history of the labour unions in India we would hardly find a circus workers' union. We may bear in mind that circus flourished in North Malabar, South India along with the Communist movement and trade unions in the early 20th century. Trade unionism of circus workers, and entertainment industry in general, had been limited in the west also where industrial capitalism had hit its peak. Ironically, long before a circus workers'

union came into being, the circus company owners had formed an organization, All India Circus Association in 1953. This paper explores the tumultuous history of the formation of a circus labor union in the 1980s, Indian Circus Employees' Union under the tutelage of Indian National Trade Union Congress, the only existing trade union for circus workers in India. This exciting class battle will be explored through various narratives gleaned from interviews, personal memorabilia and publications including notices, booklets and the mouthpiece publications of the worker's union and owner's organization, *Circus Worker* and *Big Top* respectively. Another significant aspect is the delineation between the performing artistes and other workers, an unsettling division of 'art' and 'labor', 'high' and 'low'.

Saleniece Irena & Maija Grizāne. Work habits and welfare: experience of Latvian people before and after World War Two

During World War II Latvia was incorporated into the Soviet Union. The memories of young people of the transition period (born in the 1920-30s) from the collection of Daugavpils University Oral History Centre allow us revealing how Latvians reacted to the process of sovietisation. During the interwar period as a result of agrarian reform in the Republic of Latvia, many families were engaged in agricultural work as rightful landowners with sense of social stability and opportunities in the trade of agricultural products within the state-organised exports, so welfare was a result of hard labour. The life stories demonstrate that from the very childhood Latvians were taught own initiative farming and the ideal of householder, who is thoughtful, laborious and responsible for his own life. There were not many rich people in Latvia (except Riga), so material welfare and fortune was a dream of almost everyone. Communist ideologues denied private property as a source of exploitation and promulgated hatred towards "bloodsuckers"—rich farmers and the bourgeoisie. The new Soviet people had to be proud of belonging to low-income segments, which was vice versa in the interwar period. Material welfare, which was treated by communists as "private property" and "philistinism", was among the values inherited from the interwar period. The majority of Latvians did not accept nationalisation of their properties and collectivisation of land in the course of sovietisation and continued high valuating material goods, as well as decent work habits.

Σμυρναίος Αντώνης & Ελένη Μπαρμπουδάκη. Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ως μέσο άσκησης ελέγχου από την κρατική εξουσία κατά τη μεταπολεμική περίοδο: Αφηγήσεις εκπαιδευτικών για τη συμμόρφωση στον κανόνα

Το σώμα αποτελεί στόχο και αντικείμενο της εξουσίας. Υποβάλλεται σε «κατεργασία» και «εκγύμναση» για να απαντά, να υπόκειται σε έλεγχο, να υπακούει, κάτω από ένα στιβαρό σύστημα επιτήρησης με αυστηρή ιεραρχία και απόλυτα περιοριστικούς κανόνες ελέγχου των σωμάτων. Αυτή η αρχιτεκτονική της εξουσίας, όπως περιγράφηκε από τον Μ. Φουκώ, αποτελεί ένα θεωρητικό πλαίσιο κατανόησης και ερμηνείας μορφών άσκησης ελέγχου, όπως είναι και αυτή της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών. Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ως μέσο άσκησης ελέγχου τα μεταπολεμικά χρόνια είναι το αντικείμενο της παρούσας έρευνας. Ο συγκεντρωτισμός και ο αυταρχισμός του ελληνικού κράτους παρουσιάζεται στις αφηγήσεις προσώπων που βίωσαν την αξιολόγηση αρχικά ως μαθητές και στη συνέχεια ως εκπαιδευτικοί οι ίδιοι. Περιγράφοντας την επιβολή της τάξης, τον έλεγχο που το σύστημα

άσκησε πάνω τους μέσω των λειτουργιών του, τον βαθμό υπακοής τους ή τη μορφή της ανυπακοής που επέδειξαν, τις προσωπικές επιλογές και τα κίνητρά τους, αφηγούνται ουσιαστικά τη ζωή τους ως και την συνταξιοδότηση. Η συλλογή των συνεντεύξεων με θεματική την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών έγινε κατά τη διάρκεια σεμιναρίου για την εισαγωγή φοιτητών του 5ου και του 7ου εξαμήνου του Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στη θεωρία και μεθοδολογία της Προφορικής Ιστορίας το διάστημα Σεπτεμβρίου 2021– Ιανουαρίου 2022 στο πλαίσιο μαθημάτων για τη Νεότερη Ελληνική Ιστορία και τη Διδακτική της Ιστορίας. Εκτός των θεωρητικών εισηγήσεων οι φοιτητές συμμετείχαν στη διενέργεια και επεξεργασία συνεντεύξεων με συνταξιούχους εκπαιδευτικούς στη θεματική της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών κατά τη μεταπολεμική περίοδο, συζητώντας τόσο τη μεθοδολογία της Προφορικής Ιστορίας όσο και τα ευρήματα με αφετηρία τη δική τους ιδιότητα, αυτή των εν δυνάμει εκπαιδευτικών.

Strangleman Tim. Listening to working life narratives: revealing the loss, attachment and meaning in work (Keynote speech)

In this paper I will reflect on what narratives of working lives can tell us both about the work people do, but also wider issues around economic life. Over the last four decades there has been tremendous change in the world of work with many traditional industries undergoing profound transformation or have been completely obliterated altogether. We, as oral historians, occupy an important place in recording and preserving the thoughts, ideas, aspirations and memories about work now and a lost world of work rapidly disappearing physically as well as from memory. The paper draws on the author's three decades of research into industrial decline and deindustrialisation and will draw on his new book *Voices of Guinness: An Oral History of the Park Royal Brewery*, (Oxford 2019).

Σώρος Γιώργος. Ένας άλλος τρόπος να κάνεις συνδικαλισμό! Οι εμπειρίες των συνδικαλιστών βάσης σε Ελλάδα και Ισπανία

Τα τελευταία χρόνια έχουν εμφανιστεί στην Ελλάδα δεκάδες σωματεία βάσης που προσελκύνουν ιδιαίτερα τόσο τους νέους εργαζόμενους όσο και τους μετανάστες εργάτες. Επίσης είναι στρατευμένα στη συλλογική διαπραγμάτευση, βαθιά δημοκρατικά και συμμετοχικά, και δίνουν μεγάλη σημασία στον ακτιβισμό των μελών που αποτελούν τη βάση τους. (Kretsos, b., 2011, Vogiatzoglou, 2014) Στην Ισπανία όπως και στην Ελλάδα οι δύο μεγάλες συνομοσπονδίες UGT και CCOOs νοσταλγούν την παλιά εποχή των συλλογικών συμβάσεων αδυνατώντας να απαντήσουν στις εργοδοτικές επιθέσεις και χάνοντας μέλη που αποστρατεύονται. (Köhler and Jiménez, 2010, Roca, 2016). Σε αντίθεση με τα μεγάλα συνδικάτα όμως τα μικρότερα ριζοσπαστικά συνδικάτα CGT, και CNT μέσα στην κρίση αύξησαν σημαντικά τόσο τα μέλη τους όσο και τη δυνατότητα να κινητοποιούνται (Roca, 2016). Τα συνδικάτα αυτά αναφέρονται στον αναρχοσυνδικαλισμό και αποτελούν διασπάσεις της ιστορικής CNT του εμφυλίου. Εφόσον και στην Ελλάδα έχουμε την επανεμφάνιση του αναρχοσυνδικαλισμού που κυριαρχούσε στο εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα της Ελλάδος στις απαρχές του και άλλων μορφών εναλλακτικής ριζοσπαστικής συνδικαλιστικής δράσης επιχειρούμε μέσα από ποιοτικές ημιδομημένες συνεντεύξεις με μέλη σωματείων βάσης σε Ελλάδα και Ισπανία να εξετάσουμε τον λόγο των ίδιων των υποκειμένων ως προς τη συμμετοχή τους στο εργατικό κίνημα και μάλιστα σε θεσμισμένες συνδικαλιστικές οργανώσεις που επιδιώκουν τη ρήξη με τον κυρίαρχο συνδικαλισμό. Να

δούμε ομοιότητες και διαφορές στο πώς βιώνουν τη στράτευση στο συνδικαλισμό βάσης, τη σχέση τους τόσο με τα μεγάλα συνδικάτα όσο και με τα ευρύτερα κοινωνικά κινήματα (φεμινιστικό, οικολογικό, κ.α.) και τις προοπτικές εξέλιξής του κινηματικού συνδικαλισμού ιδιαίτερα μέσα στο σημερινό περιβάλλον της οξείας οικονομικής και κοινωνικής κρίσης.

Termen Lavinia. Women voices and narratives about migration and work. The stories of Lina, Ana, Felicia and Viorica

In the last twenty years thousands of Romanian women left their homes, children and families to go and work abroad, mainly in Italy. This is also the story of my mother, Lina and her friends: Viorica, Felicia and Ana. All of them are from the same village, they went to Italy at same time, lived and worked in the same city, Napoli. My research is based on their life stories. In fact, the research started with my mother's story and I extended it interviewing her three friends too. All of them were in their thirties and forties, married with children when they left to work in Italy as housekeepers and caregivers of the elderly, badante in Italian . For all four this was the first working experience abroad without knowing any foreign language and for two of them was first time to travel outside of Romania. During the interviews I noticed that their memories about the years they spent working in Italy have two faces: traumatic memories because they left behind their children and family and memories about how the time there gave them more confidence and strength as women. This study attempts to analyze and describe (1) how the working experience abroad for these four women was a turning point in their life stories (2) what their narratives communicate about work and empowering women.

Τζιφόπουλος, Μενέλαος, Ωχ, τώρα τι κάνουμε;': Αφηγήσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την επαναδιαπραγμάτευση του ρόλου τους την περίοδο της πανδημίας του κορονοϊού

Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, την περίοδο της πανδημίας του Κορονοϊού, φάνηκε να βρίσκεται υπό «τριγμούς», να τίθεται υπό επαναδιαπραγμάτευση στο πλαίσιο της θεωρίας της αυτοδιάθεσης (SDT-Self-Determination Theory). Ερωτήματα στα οποία κλήθηκε να απαντήσει ο εκπαιδευτικός, και αφορούν στο μικρο-επίπεδό του, σχετίζονται με την αυτονομία του, την επικαιροποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων του (απόκτηση δεξιοτήτων παγκόσμιου γραμματισμού) και των σχέσεων/της συνεργασίας με τους μαθητές, όπως και με τους συναδέλφους του. Αυτή η νέα εργασιακή συνθήκη αβεβαιότητας και ανασφάλειας φόβισε, απογοήτευσε και «τρομοκράτησε» τον εκπαιδευτικό σε διεθνές επίπεδο. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, οι Έλληνες εκπαιδευτικοί στην παρούσα εισήγηση έρχονται με τις αφηγήσεις τους να μάς δώσουν την υποκειμενική τους «αλήθεια», τη δική τους φαινομενολογική οπτική για τον τρόπο με τον οποίο ανταποκρίθηκαν στη διδασκαλία τους σ' αυτήν την περίοδο της υγειονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και εκπαιδευτικής κρίσης. Επιχειρώντας, αρχικά ενσυναισθηματικά κι έπειτα ερμηνευτικά, κριτικά και πλασιοθετημένα, να εισβάλουμε στον βίοκοσμο τριών (3) εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε δημοτικά σχολεία στον Νομό Θεσσαλονίκης γίνεται αντιληπτό ότι οι εκπαιδευτικοί φανερώνουν «κρυφές» πτυχές του διδασκαλικού τους ρόλου, της αναπροσαρμογής της επαγγελματικής τους ταυτότητας και της προσαρμογής τους σε νέες συνθήκες (διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας, διαφοροποίηση των μέσων επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης, υιοθέτηση νέων μορφών αξιολόγησης). Όπως σημειώνεται από τους συμμετέχοντες, η διδασκαλία σε μια τέτοια περίοδο κρίσης αποτέλεσε μια διαδικασία «βίαιης» ανασηματοδότησης του ρόλου τους και

των διδακτικών-παιδαγωγικών τους πρακτικών, που πολλές φορές απέκλινε από τα συστημικά ελλείματα σε εκπαίδευση-επιμόρφωση, διαφοροποιημένο-προσαρμοσμένο υλικό και, βέβαια, από τις συνθήκες ζωής των μαθητών και των οικογενειών τους.

Τσαμουρτζή Χριστίνα. Τα σημαντικότερα Εργατικά Σωματεία των Γιαννιτών μέσα από τις αφηγήσεις συνδικαλιστών

Η ανακοίνωση στηρίζεται στην ανάδειξη της πλούσιας αλλά άγνωστης ιστορίας του εργατικού κινήματος της πόλης των Γιαννιτών, όπως διαμορφώθηκε από τη Μεταπολίτευση (1974) έως τις αρχές του 2000. Η κυριότερη πηγή υπήρξαν οι συνεντεύξεις παλαιών συνδικαλιστών των διάφορων εργατικών σωματείων, καθώς στην πόλη υπήρχε δυναμικό εργατικό κίνημα και φυσικά τα γραπτά αρχεία τους. Στόχος ήταν η όσο το δυνατόν πληρέστερη παρουσίαση της δράσης των σημαντικότερων σωματείων μέσα από τους ανθρώπους που τα απάρτιζαν. Τα κύρια ερωτήματα που τέθηκαν αφορούσαν την ανάπτυξη του εργατικού κινήματος στην επαρχία, αλλά και τα ζητήματα δημιουργίας μίας διαφορετικής ταυτότητας, αυτή του συνδικαλιστή- μέλους ενός σωματείου. Τα περισσότερα Σωματεία διαδραμάτισαν από την ίδρυσή τους έως και την οριστική παύση τους ενεργητικό ρόλο στη συσπείρωση των εργατών της περιοχής, στην προάσπιση και την κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους. Αξίζει να σημειωθεί πως τα σωματεία που θα παρουσιαστούν διαλύθηκαν στην πλειοψηφία τους όταν έκλεισαν οι βιομηχανικές μονάδες της περιοχής. Η αφήγηση των πρώην μελών υπήρξε πλούσια και διαφωτιστική. Στην περίπτωση των πληροφορητών η συνδικαλιστική τους ιδιότητα αποτέλεσε σημαντικό τμήμα της ταυτότητάς τους και αποδεικνύει πόσο δυναμικό ήταν το εργατικό και συνδικαλιστικό κίνημα, ιδιαίτερα την περίοδο της Μεταπολίτευσης και πόση σημασία είχε για τους ανθρώπους να συνειδητοποιήσουν την ταξική τους ταυτότητα και να διεκδικήσουν δυναμικά τις καλύτερες δυνατές συνθήκες στον εργασιακό χώρο.

Τσίγκρα Νικολέττα, Η καταγραφή και η σύνθεση των επαγγελματικών εμπειριών και βιωμάτων των Καλύμνιων σπογγαλιέων, μέσα από το πλέγμα της κοινωνικής ιστορίας

Η Κάλυμνος, είναι ένα μικρό γεωγραφικά νησί το οποίο ανήκει στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Δωδεκανήσου και είναι παγκοσμίως γνωστό για τη δράση των σπογγαλιέων του ακόμη και στις μέρες μας, αφού έχει εντυπωθεί στη λαϊκή αφήγηση και μνήμη, ως “το νησί των σφουγγαράδων.” Στην παρούσα εισήγηση λοιπόν, θα γίνει μια προσέγγιση στο επάγγελμα της σπογγαλιείας από την πλευρά της κοινωνικής ιστορίας. Οι άξονες στους οποίους θα βασιστεί η εισήγηση, είναι 1) η οργάνωση του επαγγέλματος και κατά συνέπεια οι αλλαγές που έχουν υπάρξει με το πέρασμα των ετών (λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης της εποχής και κατά συνέπεια της μεθόδου κατάδυσης, υπήρχαν διαφορές ανάμεσα στους δύτες και τους σφουγγαράδες), 2) οι ειδικότητες που συνέθεταν το σπογγαλιευτικό “σώμα,” 3) οι μορφές εργασιακής απασχόλησης, 4) οι κοινωνικές σχέσεις οι οποίες αναπτύχθηκαν και 5) η εργασιακή κουλτούρα που δημιουργήθηκε. Η πολύμηνη αποδημία τους από το νησί, αλλά τα προβλήματα και οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν, κατά το διάστημα της εργασιακής τους απασχόλησης σε παράλια εκτός Ελλάδος όπου δούλευαν, από τη μία αναδεικνύουν την ταυτότητα της σπογγαλιείας ως μια ξεχωριστή και ιδιόμορφη επαγγελματική δραστηριότητα. Από την άλλη, την ταυτότητα του σφουγγαρά ως εργαζομένου αναδεικνύεται και συγκροτείται μέσα από τη σκληρή δουλειά και τον σωματικό κίνδυνο. Η Προφορική Ιστορία ως διακριτός κλάδος της Επιστήμης της Ιστορίας και οι προφορικές μαρτυρίες ως εργαλείο της, στοχευμένα και διακριτά θα αναδείξουν το επάγγελμα της σπογγαλιείας (ιστορία από τα

κάτω). Η παρουσίαση της εισήγησης θα πραγματοποιηθεί βάσει των προφορικών μαρτυριών που έχουν πραγματοποιηθεί τόσο με τρίτης ηλικίας σπογγαλιείς, όσο και με νεώτερους. Με οδηγό τη μνήμη και τις προσωπικές μαρτυρίες των σπογγαλιέων, θα διατυπωθεί η υποκειμενικότητα για το παρελθόν υπό το πρίσμα του παρόντος.

Τσιώλης Γιώργος. Κριτικές επισημάνσεις στην έννοια της επισφάλειας μέσα από μια βιογραφική προσέγγιση

Οι μεταμορφώσεις της εργασίας κατά τη μετάβαση από το φορντικό στο μεταφορντικό μοντέλο έχουν αποδοθεί εννοιολογικά με την εισαγωγή των όρων «ευελιξία» και «επισφάλεια» τόσο στον επιστημονικό όσο και στον δημόσιο διάλογο. Η επισφάλεια συχνά περιγράφει βίους που χαρακτηρίζονται από οικονομική, συναισθηματική και κοινωνική ανασφάλεια, χρονικότητες προσωρινότητας και συχνές εναλλαγές μεταξύ εργασίας και ανεργίας. Έχει, ωστόσο, αρθρωθεί η κριτική πως η πληθωρική χρήση της έννοιας της επισφάλειας, εντός διαφορετικών και συχνά αντικρουόμενων προσεγγίσεων, τείνει να την καταστήσει αναλυτικά μη λειτουργική και πολιτικά άνευρη. Στην ανακοίνωσή μας θα εστιάσουμε σε μια πτυχή αυτής της κριτικής που θέτει στο στόχαστρό της τη θέση πως, αφενός, η επισφάλεια αποτελεί διαταξική συνθήκη και βίωμα, αφού επεκτείνεται δυνητικά σε όλες τις κατηγορίες των απασχολούμενων, αφετέρου, συνιστά περισσότερο μια φάση εντός των εργασιακών διαδρομών των σύγχρονων εργαζομένων παρά μια συνθήκη που σχετίζεται με την κοινωνική τους τοποθέτηση. Αξιοποιώντας τη βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση και αναλύοντας ιστορίες ζωής εργαζομένων, που έχουν περιπλανηθεί σε μη τυπικές και ασταθείς θέσεις απασχόλησης, θα επιχειρήσουμε να δείξουμε πως διαστάσεις, όπως ο προσανατολισμός προς την εργασία, οι συγκροτήσεις των εργασιακών τους ταυτοτήτων καθώς και το βίωμα της ανασφάλειας και της τρωτότητας, διαφοροποιούνται ανάλογα με τους κοινωνικούς όρους διαμόρφωσης της κάθε ιστορίας ζωής, με την άνιση πρόσβαση σε διαθέσιμους οικονομικούς πόρους καθώς και με τα περίπλοκα δίκτυα των σχέσεων με τα οποία είναι συναρθρωμένη η εκάστοτε ιστορία ζωής.

Φίντζος-Βαβλής Αναστάσης. Επαναπροσδιορίζοντας τα ηθικά όρια της εργασίας: Η εμπειρία της εργασίας στον χώρο του σεξ την δεκαετία του 1990 στην Ελλάδα

Η ανακοίνωση έχει έναν διττό στόχο. Αφενός προσπαθεί, μέσα από την προφορική μαρτυρία μιας τρανσέξουαλ εργαζόμενης στον χώρο του σεξ, να ανασυνθέσει την εμπειρία αυτής της εργασίας με έμφαση στην επισφάλεια σε μια εποχή σημαντικών αλλαγών. Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου σήμαινε για την Ελλάδα την μετατροπή της σε μία χώρα προορισμού και εγκατάστασης μεταναστών, η οποία δεν άφησε ανεπηρέαστη την αγορά εργασίας. Ειδικά η εργασία στο σεξ άλλαξε άρδην, καθώς η συμμετοχή (κυρίως) μεταναστριών, εμπρόθετη ή καταναγκαστική, δεν άλλαξε μόνο τους όρους της εργασίας αλλά δημιούργησε και μια δημόσια συζήτηση, σε επίπεδο νομικό, φεμινιστικό αλλά και ευρωπαϊκό για το τι είναι εργασία. Αφετέρου λοιπόν, η ανακοίνωση αυτή προσπαθεί μέσα από αυτήν την συζήτηση, να αναδείξει τα όρια της εργασίας, δηλαδή ποια είναι η γραμμή που χωρίζει τις αποδεκτές από τις μη αποδεκτές δραστηριότητες στην Ελλάδα του 1990. Για να καταστεί αυτό δυνατό, καθώς δεν μπορεί σε μια ανακοίνωση να σκιαγραφηθεί όλο το εύρος της συζήτησης, το δεύτερο μέρος δίνει έμφαση στη συζήτηση που έλαβε χώρα στην Βουλή για την ψήφιση του νόμου 2734/1999 «Περί εκδιδομένων με αμοιβή προσώπων και άλλες διατάξεις», ο οποίος αντικαθιστώντας τον παλιότερο 1193/1981 έχει ως στόχο να εκσυγχρονίσει το νομικό

πλαίσιο της πορνείας. Εν τέλει όμως ο νόμος δεν θα αναγνωρίσει την εργασία στο σεξ παρά ως βιοποριστική δραστηριότητα, χωρίς να δώσει λύση στα προβλήματα των εκδιδόμενων γυναικών.

Χαμάτσου Αναστασία. «Η νοσταλγία ενός περίλαμπρου κόσμου»: μαρτυρίες κυπριακής μετανάστευσης

Η Κύπρος κατά τις δεκαετίες 1940, 1950, 1960 και 1970 υπήρξε εξαγωγέας μεταναστών, κυρίως στη Βρετανία, αλλά και σε άλλες χώρες και ηπείρους, όπως η Αυστραλία, η Αφρική, η Αμερική κλπ. Μετά το 1974 η μετανάστευση από την Κύπρο συνεχίστηκε, ενώ από τη δεκαετία 1980 αξιοσημείωτο είναι και το φαινόμενο της παλιννόστησης αποδημών. Όλα αυτά τα μεταναστευτικά ρεύματα Κυπρίων ήταν απότοκο των οικονομικών και πολιτικών εξελίξεων στο νησί. Η μετανάστευση, σε κάθε περίπτωση, υπήρξε λύση στην επιτακτική ανάγκη για αναζήτηση εργασίας και βιοπορισμού. Στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος (Πανεπιστήμιο Κύπρου 2004-2007) «Συγκρότηση Τοπικού Μουσείου και Αρχείου Κοινότητας Ιδαλίου» 2004-σήμερα, πραγματοποιήθηκε σειρά συνεντεύξεων με Δαλίτες απόδημους στην Αγγλία. Στις μαρτυρίες αυτές, οι οποίες ούτως ή άλλως συνιστούν ένα οδοιπορικό στην κυπριακή μετανάστευση, αναδύονται, σε πρώτο επίπεδο, θέματα που άπτονται της καθημερινότητας των μεταναστών (επαγγελματική αναζήτηση και αποκατάσταση, στέγαση, δυσκολίες ενσωμάτωσης, κοινωνικοποίηση, κ.ά.). Σε μια δεύτερη «ανάγνωση» των μαρτυριών και απολύτως συνυφασμένα με το πιο πάνω αναδεικνύονται θέματα όπως η γυναικεία χειραφέτηση, οι σχέσεις με τις μητροπόλεις, θέματα αυτοπροσδιορισμού και ταυτότητας των μεταναστών και κυρίως των παιδιών τους.

Χαραλαμπίκη Κατερίνα-Μαρία. «Η απεργία των 100 ημερών». Η οργάνωση του κλάδου του Ε.Δ.Π., η διεκδίκηση για αναγνώριση του κλάδου και ο αγώνας για ίση εργασία μέσα στα πανεπιστήμια

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί σε μία παρουσίαση της απεργίας του Επιστημονικού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Δ.Π.) το 1978 στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και την ανάλυσή της μέσα από τις διεκδικήσεις και τις αντιδράσεις των βοηθών-επιμελητών ενάντια στον νόμο 815, της κυβέρνησης Καραμανλή. Σκοπός της πρότασης είναι η ανάδειξη της σημασίας και του ρόλου της απεργίας στη διαμόρφωση του μεταπολιτευτικού πανεπιστημίου με έμφαση στην διεκδίκηση για αναγνώριση του κλάδου για ίση, μη ιεραρχική εργασία μέσα στα πανεπιστήμια. Για πρώτη φορά, ένα μη αναγνωρισμένο σώμα μέσα στα πανεπιστήμια, ο νεοσύστατος κλάδος του Ε.Δ.Π., γίνεται εμφανής ως ένα ενιαίο τμήμα του πανεπιστημιακού κινήματος, διεκδικεί την θέση του και την αναγνώριση της δουλειάς του, συνδέοντάς την, αφενός, με τον θεσμικό και ουσιαστικό εκδημοκρατισμό αφετέρου, με τα επίκαιρα αιτήματα για ίση, μη ιεραρχική κοινωνία και δημόσια δωρεάν παιδεία. Μέσα από τις σημερινές προφορικές μαρτυρίες των τότε απεργών, η συγκεκριμένη ανακοίνωση εξετάζει τα αιτήματα για αναγνώριση της εργασίας του κλάδου ως ζωτικό κομμάτι για την ίδια τη λειτουργία των πανεπιστημίων και το ζητούμενο για ίσες ευκαιρίες ως προς την εργασία και την κατοχύρωση της επιστημονικής εξέλιξης. Ακόμα, δίνεται έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας με βάση ουσιαστικά επιστημονικά χαρακτηριστικά και διδακτικά προσόντα και το ευρύτερο αίτημα για αναδιάρθρωση των θεσμών, το οποίο αποτέλεσε την αιχμή ενός δημόσιου προβληματισμού σχετικά με τη μορφή των πανεπιστημίων, την ιεραρχία και την παραγωγή της γνώσης και της έρευνας, τους τρόπους πάλης και αγώνα μέσα

σε αυτά, τη μορφή του συνδικαλισμού, τη δημιουργία επαγγελματικής και συναδελφικής συνείδησης.